

Eindrapport Project 010.

Gemeente
Rotterdam

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Methode	6
3	Verhalen van de jongeren	9
	Hope	10
	Silvano	14
	Chenna	18
	Baran	21
	Abigail	23
	Ramon	27
	Adeline	30
	Ayoub	34
	Selena	38
	Soraya	43
4	Reflecties warme netwerken	47
5	Conclusies en aanbevelingen	53

Vanwege privacy redenen zijn alle namen van personen in het document gefingeerd.

Inleiding.

Hoofdstuk 1

Project 010 is gebaseerd op het landelijke tv-programma Het Rotterdam Project (2018). De Rotterdamse zorgwethouder Sven de Langen liet zich inspireren door het veelbekeken programma, waarin een team van begeleiders vijf dak- en thuisloze Rotterdammers op sleeptouw nam. De wethouder omarmde elementen uit het succesvolle programma, die vorm kregen in de pilot Project 010. Staatssecretaris Paul Blokhuis ondersteunt de pilot vanuit het landelijke actieprogramma dak- en thuisloze jongeren 2019-2022 van het ministerie van VWS.

Opzet en aanpak van het project

Project 010 heeft vier vernieuwende elementen verenigd in één aanpak die verschilt van de reguliere aanpak:

- Het eerste is 'directe huisvesting'. Bij Project 010 is een eigen veilige plek het vertrekpunt voor verdere groei en herstel. In het reguliere traject worden jongeren eerst in een voorziening voor beschermd of begeleid wonen geplaatst, voordat ze na gemiddeld een jaar uitstromen naar een eigen plek. Dit jaar is voor veel jongeren lang en onrustig.
- Het tweede is het 'warme netwerk'. Uit onderzoek¹ blijkt dat zo'n 40% van deze doelgroep niemand (meer) in het sociale netwerk heeft. Project 010 bouwt daarom een warm netwerk van begeleiders om deze jongeren heen, die

elkaar qua expertise aanvullen en samen 24/7 bereikbaar zijn. In een regulier traject heeft een jongere één begeleider, die niet altijd bereikbaar is buiten kantoor tijden. Het warme netwerk bestaat uit een hulpverlener vanuit de zorg, een vrijwillige mentor vanuit de Rotterdamse Douwers, een straatadvocaat en, waar nodig, een budgetcoach en een psycholoog. Het eerste jaar ondersteunt het warme netwerk vooral bij het op orde brengen van de basis, zoals de woning en de financiën. Vanuit die rust ontstaat meer ruimte voor de deelnemers om zich te oriënteren op de volgende stap: het starten van een opleiding, het vinden van werk of het opbouwen van een sociaal netwerk.

- Het derde is het Individueel Keuzebudget (IKB)². Een dergelijk vrij te besteden budget is zeer innovatief. Er is nog maar op kleine schaal mee geëxperimenteerd (in Canada, Londen³ en door Beau van Erven Dorens in het Amsterdam/Rotterdam project). Het gaat uit van het idee dat de jongere zelf heel goed weet wat hij of zij nodig heeft om uit de problemen te komen en dat dit budget helpt weer regie te krijgen op het leven. Behalve aan drugs, drank en andere verslavende middelen, kent het IKB geen voorwaarden waar het geld aan uitgegeven mag worden.
- Tenslotte is Project 010 ook een methode om doorbraken te forceren in het 'systeem'. Dak- en thuisloze jongeren lopen tegen veel wet- en regelgeving aan. Deze kunnen belemmerend werken bij het oplossen van dak- en thuisloosheid. Project 010 legt deze belemmeringen bloot en pakt ze aan. Hierbij kijkt de gemeente dus ook kritisch naar de eigen toepassing van wet- en regelgeving en probeert hierin de ruimte te vinden. In een regulier traject is voor de gemeente veel minder zicht op belemmerende wet- en regelgeving.

Sinds de zomer van 2019 doen tien dak- en thuisloze jongeren mee aan Project 010. Zij kunnen daarbij vanuit de rust van een eigen dak boven het hoofd, onder begeleiding van een warm netwerk, werken aan een beter toekomstperspectief. Het project gaat uit van de eigen regie van de jongere. Eind 2020, begin 2021 zijn weer tien deelnemers gestart, maar dit onderzoek richt zich op de startperiode.

1 Breuer en Intraval, oorzaken van dakloosheid in Rotterdam (2019).

2 Voor de eerste tien jongeren bedroeg het IKB 10.000 euro. Inmiddels is dit bijgesteld naar 8.000 euro. Dit bleek op basis van de ervaringen van de eerste tien jongeren in de praktijk ruim voldoende.

3 Hough, J., & Rice, B. (2010). Providing personalised support to rough sleepers. York: Joseph Rowntree Foundation, accessed, 1(2), 15. [Providing personalised support to rough sleepers: An evaluation of the City of London pilot \(br-research.co.uk\)](https://www.br-research.co.uk/research/publications/Providing-personalised-support-to-rough-sleepers).

Doel onderzoek en onderzoeksvragen

De doelstelling van Project 010 luidt: de ondersteuning aan dak- en thuisloze jongeren verbeteren door innovatieve elementen toe te voegen en de effecten hiervan op de jongeren te monitoren en te leren van deze werkwijze. De werkzame elementen en eventueel andere opgedane kennis worden vervolgens voor een bredere doelgroep geïmplementeerd. Hiermee verbeteren we de zorg en de begeleiding voor dak- en thuislozen.

Project 010 is een pilot en het was nog niet bekend of dit project ook daadwerkelijk een succes zou zijn. Daarom is het gemeentelijk onderzoeksbureau OBI gevraagd om een onderzoek te doen tijdens de periode dat deze pilot plaatsvond. Dit onderzoek heeft zich gericht op de vernieuwende elementen van het project; specifiek wat deze elementen doen voor de deelnemende jongeren. De ervaring van de deelnemers stond hierin centraal. Tijdens de pilot zijn portretten van de jongeren gemaakt. Daarin wordt beschreven hoe het hen is vergaan tijdens de pilot, waar zij behoefte aan hadden en wat hen daadwerkelijk heeft geholpen. Het doel van dit onderzoek is het inzichtelijk krijgen van de werkzame en minder werkzame elementen uit de pilot.

De onderzoeksvragen die hieruit zijn voortgekomen zijn:

Nulmeting

1. Hoe staat de jongere er op dit moment voor?
2. Met wie heeft hij of zij contact?
 - Hoe ziet het formele en informele netwerk van de jongere eruit?
3. Hoe staat de jongere er financieel voor?
 - Kan hij of zij rondkomen?
 - Wat zijn de inkomsten en uitgaven?
 - Heeft hij of zij schulden?
4. Wat is op dit moment het grootste probleem van de jongere?
 - Wat zorgt voor de meeste stress, angst, verdriet of zorgen?
5. Waarmee is de jongere op dit moment het meest geholpen?
 - Heeft de jongere hierbij hulp nodig?

Vervolgmetingen

1. Hoe voelt de jongere zich op dit moment?
2. Teruggekeken naar de afgelopen tijd (weken of maanden), wat heeft het meest geholpen voor de jongere?
 - Wat is er de afgelopen tijd positief of negatief veranderd?
 - Welke stappen heeft de jongere kunnen zetten?
3. Wat gaf de jongere de afgelopen tijd de meeste stress?
4. Hoe ervaart de jongere het warme netwerk?
 - Hoe ziet de samenstelling van dit netwerk eruit?
5. Hoe staat de jongere er financieel voor?
 - Hoe staat het met de schulden van de jongere?
 - Lukt het de jongere om rond te komen (vaste lasten)?
6. Hoe staat het met de woonruimte van de jongere?
 - Heeft de jongere inmiddels woonruimte gevonden of gekregen?
 - Hoe bevalt dit?
7. Indien aan de orde: Hoe ervaart de jongere de maatschappelijke tegenprestatie⁴ (in het kader van het perspectieffonds)?
8. Wat mist de jongere nog binnen Project 010? Verbeterpunten?

⁴ Bij de maatschappelijke tegenprestatie van het Jongeren Perspectief Fonds (JPF), worden de schulden van jongeren (die zijn toegelaten) door de gemeente overgenomen in ruil voor een maatschappelijke wederdienst. Het aantal uur is afhankelijk van de hoogte van de schuld.

Methode.

Hoofdstuk 2

Dit onderzoek probeert door ervaringen van de deelnemende jongeren inzicht te krijgen in de werkzame en minder werkzame elementen uit de pilot. Bovendien wil het in kaart brengen tegen welke regels en systeemproblemen de jongeren aanlopen. Het gaat hierbij om een procesevaluatie van de ontwikkeling en implementatie van deze pilot. In dit kwalitatieve onderzoek ligt de nadruk op het leren van de ervaringen van de deelnemers aan de pilot.

Op basis van dit gegeven hebben we gekozen om kwalitatieve, semigestructureerde interviews te houden met de jongeren. Deze methode leent zich het best om een diepgaand beeld te krijgen van hun individuele opvattingen en ervaringen. In dit onderzoek bestaat de doelgroep uit tien jongeren. Iedere jongere volgt een individueel traject. Daarbij vermelden we dat de tien jongeren niet tegelijkertijd zijn gestart met de pilot. De eerste drie jongeren zijn gestart in de zomer van 2019, de volgende drie eind 2019 en de laatste vier in de lente van 2020. De jongeren zijn gevolgd aan de hand van vier meetmomenten waarop interviews plaatsvonden. Op basis hiervan konden we een beeld vormen van de situatie en gemoedstoestand van de jongeren vooraf, tijdens en na afloop van Project 010.

Hierbij is de volgende onderverdeling gehanteerd:

- **Nulmeting** ter kennismaking en het verkrijgen van achtergrondinformatie. Daarbij is bovendien besproken wat de jongeren met deze pilot hopen te bereiken binnen een jaar en wat voor hen werkt. We hebben ook doelen met de jongeren gesteld. Waar hoop je over een jaar te staan en wat wil je dan hebben bereikt?
- **Twee tussentijdse interviewmomenten** waarin we de stand van zaken en het verloop van de pilot met de jongeren bespreken. Hoe ervaren de jongeren Project 010 en wat gaat er tot nu toe goed of minder goed?
- **Eindmeting** aan het eind van de pilot (na een jaar) om inzichtelijk te krijgen wat voor de jongeren heeft gewerkt en wat niet, of de jongeren nu leven naar tevredenheid en of zij daadwerkelijk zelfredzamer zijn geworden ten opzichte van het begin van het pilottraject. Daarnaast bespreken we of de in de nulmeting gestelde doelen al dan niet zijn behaald.

De mogelijkheid bestond dat niet alle jongeren het onderzoek in zijn geheel zouden afmaken en ervoor zouden kiezen om voortijdig te stoppen. Of dat het contact met een jongere zou stagneren om wat voor reden dan ook. De tot dan toe opgehaalde informatie uit de gesprekken met deze jongeren is in dergelijke gevallen meegenomen in de rapportage. Daarnaast hebben we altijd geprobeerd een exitgesprek te houden, waarbij we konden ingaan op de reden dat een jongere wilde stoppen⁵.

Op basis van de vier interviews (of minder in geval van voortijdig afbreken) is van elke jongere een geanonimiseerd portret opgesteld waarin we rapporteren over de ontwikkeling die de jongeren doormaken tijdens de pilotperiode (te vinden in hoofdstuk 3). Daarnaast zijn de professionals of begeleiders uit het warme netwerk meegenomen in het onderzoek om zo een completer beeld te krijgen van alle ervaringen rondom Project 010. We hebben ervoor gekozen deze respondenten te verenigen in een focusgroep. Deze methode nodigt uit tot discussie en reflectie. In deze gesprekken zijn we ingegaan op vragen waar de leden uit het warme netwerk tegenaan lopen in het kader van wet- en regelgeving. De uitkomsten van deze focusgroepen zijn te vinden in de tussenrapportage van november 2020⁶.

Tot slot is de begeleiders en mentoren gevraagd om na afloop van het eerste jaar te reflecteren op hun rol als begeleider binnen Project 010. Zij kregen vragen als: hoe heb je de begeleiding van de jongere ervaren? Wat ging goed? Wat ging minder goed? Zijn er zaken die je nu anders zou aanpakken? De reflecties van de warme netwerken zijn geanonimiseerd en terug te lezen in hoofdstuk 4.

⁵ Met twee jongeren is op enig moment het contact met de onderzoekers voortijdig afgebroken. Wel zijn zij in contact gebleven met hun begeleiders en in beeld gebleven bij de projectorganisatie.

⁶ Tussenrapportage Project 010 (onderzoek010.nl).

Verhalen van de jongeren.

Hoofdstuk 3

Hope

Hope komt op zestienjarige leeftijd alleen naar Nederland. Zij wil graag een beter leven opbouwen en een opleiding volgen. In Nederland heeft zij weinig mensen op wie zij kan terugvallen, maar ze kan terecht bij haar oma in het noorden van het land. Na ongeveer een jaar, als haar oma in de gevangenis terechtkomt, verhuist Hope noodgedwongen naar een tante in Rotterdam.

Na een goede start in het gezin van haar tante blijkt de situatie op lange termijn toch niet houdbaar. Hope heeft geen kamer waar zij zich kan terugtrekken en slaapt in de woonkamer op de grond. Haar neef komt vaak laat thuis en eist dan de woonkamer op, soms is hij agressief. Hope kan niet slapen en is vaak moe. Zij heeft weinig zin om naar school te gaan en komt niet mee in de les. Dit valt haar mentor op en die verwijst haar naar het wijkteam. Uiteindelijk komt Hope terecht bij het Jongerenloket.

Als Hope in het voorjaar van 2019 haar intrek neemt in de crisisopvang is zij achttien jaar. Zij voelt zich alleen en verdrietig. Ze heeft geen eigen plek en mist haar moeder en zusje in het land van herkomst. Maar ze besluit toch door te zetten.

'Soms zeg ik tegen mezelf: 'Klaar, ik heb een veilig leven hier, ik kan het niet opgeven en moet gewoon doorgaan, ook voor mijn moeder.'

Een eigen huis

Wanneer Hope via Centraal Onthaal Jongeren wordt voorgedragen voor Project 010 grijpt zij deze kans met beide handen aan. Na een verblijf van ongeveer drie maanden in de crisisopvang komt er een woning beschikbaar. Zij is blij met deze eigen plek.

'Ik voel mij echt beter, veel beter. Ik heb niet zo veel stress als vroeger. Ik heb mijn rust, want vroeger moest ik vroeg uit de crisisopvang weg en dat was echt vervelend.'

Hope is ook dankbaar voor de hulp van haar begeleiders bij het inrichten van haar woning. Hierdoor voelt het al snel als een thuis. Toch geeft de zelfstandigheid ook problemen. Hope heeft weinig sociale contacten, zij is erg op zichzelf en verlegen. Haar vriend daagt haar uit wat meer te ondernemen.

'Ja, hij helpt mij echt veel. Hij ziet wanneer het niet goed gaat en zegt dan: Kom, we gaan naar buiten. Door hem ken ik Rotterdam beter, want vroeger was ik veel meer verlegen zeg maar. Ik ben zelf heel onzeker en hij zegt dan vaak: Kom, je moet niet zo zijn. Nu ga ik meer naar buiten.'

Ook het rondkomen is moeilijk. Hope gaat overdag naar school. Haar inkomen bestaat uit studiefinanciering en huur- en zorgtoeslag. Extra inkomsten uit haar bijbaan is zij kwijtgeraakt, doordat de restaurantketen waarvoor zij werkte, failliet is gegaan. Bovendien heeft zij een schuld opgebouwd bij de verhuurder doordat de huur de eerste drie maanden niet is afgeschreven. Dit geeft haar veel stress, omdat zij dacht dat alles op tijd betaald werd. Daar komt nog een schuld bij de energieleverancier bij. Door de betalingsregelingen komt Hope maandelijks zo'n honderd euro tekort. Dit bedrag wordt bijgepast uit het IKB. Haar begeleiders leren haar een overzicht te maken van inkomsten en uitgaven en geven haar besparingstips.

Hope vraagt haar begeleiders niet makkelijk om hulp. Zij wil hen niet te veel werk bezorgen.

'Ik vind het lastig dat ik hen altijd iets moet vragen. Ik vind het niet leuk. [...] Ik voel me echt niet goed. Ik voel dat ik hun last geef, met werk en dat soort dingen. [...] Ik heb het hen eigenlijk nooit gezegd, maar ik voel dat zo.'

Toch groeit in de loop van de tijd het vertrouwen, vooral met de straatadvocaat ontstaat er een goede band. Hij helpt haar met de financiën en bij het solliciteren. Werk vinden blijkt moeilijk, veel bedrijven reageren niet op haar sollicitatie en wanneer corona zijn intrede doet, wordt het zoeken naar werk nog lastiger. Door corona staat op school ook alles stil. Haar stage wordt ingekort en fysiek onderwijs vindt nog maar één keer per week plaats. Ook andere activiteiten die Hope graag onderneemt, zoals sporten, komen stil te liggen.

Hope verveelt zich en ligt veel in bed. De eenzaamheid speelt op en zij mist vooral haar moeder en zusje erg. Ze maakt zich bovendien zorgen om hen, omdat er problemen zijn met haar stiefvader.

'De hele dag alleen thuis zijn is moeilijk voor mij. Ik voel me niet altijd goed. Ik zou met mijn moeder of zusje willen zijn, nu, op dit moment.'

'Soms voel ik mij alleen en wil ik tegen iemand praten, aan iemand zeggen wat ik voel of wat ik vind. En dat kan niet.'

Ook haar hulpverlener ziet zij in deze tijd weinig. Zij houden contact via de app of door te (video)bellen. Ook nu is haar vriend een grote steun.

Gelukkig biedt het IKB Hope de mogelijkheid om met kerst 2020 haar moeder en zusje in het land van herkomst te bezoeken. Dit betekent veel voor haar.

'Ja, het was eigenlijk, ik weet niet hoe ik het moet zeggen, het was heel goed. Ik voelde mij echt blij om hen weer te zien en ook mijn familie.'

Na terugkeer lukt het Hope met veel doorzetten om toch werk te vinden bij een fastfoodketen. De straatadvocaat gaat met haar mee naar het sollicitatiegesprek. Nu hoeft het IKB niet langer ter aanvulling van het maandelijkse inkomen te worden ingezet en heeft zij ook meer contacten.

'Ja, ik heb meer sociaal contact dan vroeger, zeker op het werk ook. Je praat gewoon met iedereen, dus dat is goed.'

Hope wil niet te veel hulpverleners om zich heen. Wanneer haar mentor gaat verhuizen, wil zij niet aan een nieuwe mentor voorgesteld worden. Zij heeft genoeg aan het contact met haar hulpverlener en de straatadvocaat. Dan wordt ook haar hulpverlener vervangen.

'Ik weet niet hoe dat kwam, maar opeens zei hij tegen mij: ik ga jou niet meer begeleiden. Dit is onze laatste dag, daarna krijg je een nieuwe begeleider [een vrouw]. En nu heb ik mijn begeleider leren kennen, we hebben kennism gemaakt via videobellen, zo ging dat eigenlijk. [...] Ik vind het ook fijner om een vrouw te hebben als begeleider.'

De afspraak is nu dat de hulpverlener Hope vooral ondersteunt op sociaal gebied en school en dat de straatadvocaat Hope blijft helpen met de financiën. Met hem is een vertrouwensband ontstaan:

'Ik hoop gewoon dat T. nooit weggaat'

Hope heeft intussen haar mbo-1 met succes afgerond en is begonnen met een mbo-2 opleiding. Ze hoopt met het behalen van dit diploma te kunnen starten met een mbo-4 opleiding. Zij kijkt al met iets meer vertrouwen naar de toekomst!

CIJFERS VOOR HET LEVEN

AUGUSTUS 2019

'Het [situatie voorafgaand aan het project] was gewoon echt slecht, niet goed.'

4

NOVEMBER 2019

Er is al veel veranderd in de situatie van Hope. Wel zegt ze: 'Ik wil een beetje rust hebben en mijn moeder en zusje zien.'

9,5

MEI 2020

Hope geeft aan dat alles qua huis en school goed gaat, maar ze wil graag werk vinden: 'Werk is denk ik de top één of twee.'

8

OKTOBER 2020

Hope is blij met haar huis en de verbetering van haar financiële situatie en de contacten die ze nu heeft. 'Dat ik een beetje rust heb in mijn huis en mijn vaste lasten kan betalen' Het gemis en de zorgen over haar moeder en zusje blijven bestaan.

9

DOELEN EN BEHAALDE RESULTATEN

- Rust in haar hoofd en vrij zijn: met de komst van het huis voelt Hope zich rustiger, maar ze wordt soms toch nog overvallen door sombere gevoelens.
- Een eigen plek hebben
- Diploma behalen
- Starten met een vervolgopleiding
- Eigen geld verdienen
- Cv leren maken
- Moeder bezoeken in het buitenland
- Starten met rijbewijs halen
- Sociaal netwerk en verlegenheid: 'Ja, nu boeit het mij een beetje minder, naar buiten gaan, dat mensen naar mij kijken. Dus ja, vroeger had ik meer moeite daarmee. Maar nu niet meer. Nu, ik ga vaker naar buiten dus daarom, denk ik.'

DOELEN VOOR OVER EEN JAAR

- Rijbewijs behaald
- Opleiding en comfortabel voelen en klasgenoten leren kennen

Silvano

Silvano groeit op in een onveilige omgeving. Thuis is er sprake van huiselijk geweld en er zijn verslavingsproblemen.

Als hij 15 jaar is, wordt Silvano uit huis geplaatst, in een instelling van Jeugdzorg.

'Bij Jeugdzorg weet je ook niet precies wat er gaat gebeuren, want je werd zo vaak van groep naar groep gestuurd. Je had ook geen stabiliteit bij Jeugdzorg. En ik wist ook niet meer waar ik naartoe zou gaan, of daar een school was en met wie ik moest samenwonen.'

Het leven in de instelling biedt niet de stabiliteit waar Silvano naar verlangt. Het contact met zijn voogd verloopt steeds moeizamer. Als Silvano 17 is, verlaat hij de instelling met het voornemen om zelfstandig te gaan wonen.

'Ik dacht van, ik sta er toch alleen voor, dus ik kan gewoon nu zelf werken en dan ga ik gewoon misschien een kamer huren.'

Zijn vader wil hem nog een paar maanden onderdak bieden, totdat hij werk en eigen woonruimte heeft gevonden. Silvano vindt al snel werk in de bouw en verdient dan voldoende om een kamer te kunnen huren. Het zelfstandig wonen gaat volgens Silvano 'best wel goed', hij houdt alleen het strikte arbeidsritme niet vol. Wanneer hij een paar keer de bedrijfsauto mist om naar de bouwplaats te gaan, wordt hij ontslagen. Het lukt hem niet meteen om ander werk te vinden en al gauw kan hij de huur niet meer betalen. Dan begint voor Silvano een lange en moeilijke periode van bankslapen, zwervend door Nederland, van het ene naar het andere logeeradres.

'Ik wou juist stabiliteit en toen kwam ik in die situatie, ik wist niet waar ik naartoe moest. Het was eigenlijk gewoon letterlijk de dag overleven, dus ik voelde me eerlijk gezegd gewoon heel, super depressief.'

'Ik bedoel, geloof me, als je elke dag met een koffer op straat moet lopen, mensen kijken je aan van, wat is er met deze jongen? Dan ga je ook nog echt denken van, iedereen weet gewoon wat mijn situatie is, al ken je me niet.'

Gelukkig kan hij terecht bij meerdere vrienden die hij kent uit zijn tijd bij Jeugdzorg. Op advies van zijn vrienden meldt Silvano zich drie à vier keer bij het Jongerenloket, maar hij wordt steeds weggestuurd. Om in aanmerking te komen voor hulp zou hij 'een geestelijke beperking' moeten hebben, zo wordt hem verteld. Na anderhalf jaar, als hij de hoop begint te verliezen, komt hij in contact met het wijkteam. De mensen van het wijkteam helpen hem met het aanvragen van een postadres, het maken van een cv en zij gaan met hem mee naar het Jongerenloket.

'Geen zorgen, we helpen je, we kennen je rechten, dus ze kunnen ons deze keer niet wegsturen met een verhaal dat niet klopt.'

Dit keer wordt Silvano niet weggestuurd, maar voorgedragen voor Project 010. Vooral het perspectief van zelfstandige woonruimte en begeleiding doet Silvano besluiten voor het project te gaan. Al gauw komt er een woning beschikbaar en Silvano krijgt veel hulp van vrienden en het warme netwerk bij het opknappen en inrichten. Het voelt allemaal erg onwerkelijk.

'Ik weet nog, de allereerste paar weken had ik al mijn kleren nog in de koffer staan. Ik weet niet waarom, maar ik dacht: stel dat er iets misgaat, dan hoef ik niet mijn kleren opnieuw in te pakken. Toen kwam M. (mentor) langs en hij zei tegen mij: Silvano, wat is dit? Ik zei: Dat is mijn koffer met kleren. Hij zei: Pak die koffer even uit dan, waarvoor heb je die kast?'

'Ik zei: Weet je zeker dat ik niet weg hoef, of dat ik niet verhuis? Hij zei: Nee, het staat vast, het huis is van jou, maak je geen zorgen. En toen ben ik mijn kleren gaan uitpakken eigenlijk, ja.'

De steun en belangstelling van zijn mentor doen Silvano veel goed.

'Hij [mentor] had ook tegen mij gezegd van: Je komt niet meer van me af. Dus ik blijf sowieso met hem in contact. Dus als er ooit iets is, dan kan ik altijd bij hem terecht. En zo niet, dan komt hij op bezoek, kijken hoe het met me gaat.'

Mede door de ondersteuning van zijn mentor en hulpverlener, komt Silvano tot een dagbesteding. Hij gaat fitnessen en besluit weer naar school te gaan. Hij start met een mbo-1 opleiding.

'Dus ik zie het gewoon zo, ik heb vroeger niet alle kansen gekregen en nu krijg ik het wel. Dus nu pak ik het gewoon aan met beide handen (...) Ik ben nooit een domme jongen geweest. Het is gewoon dat ik nooit de kans kreeg. Dus nu ik de kans krijg, laat ik ook gewoon zien wat ik kan en doe ik ook gewoon mijn best. En dat zien ze ook. Mijn werkhouding is goed.'

De beperkingen die corona met zich meebrengt zijn ook voor Silvano lastig. Door het onlineonderwijs leert hij zijn medeleerlingen niet echt kennen en is het moeilijker om een band met hen op te bouwen. Maar eenzaam voelt hij zich niet, het alleen zijn hoort bij het volwassen worden, vindt hij.

'De reden dat ik dan die drie dagen achter elkaar alleen ben, is wel door de maatregelen. Maar ja, ik ben het nu wel een beetje gewend. En kijk, ik geef er een positieve draai aan. Ik focus me gewoon meer op mijzelf, op mijn voeding en op mijn hobby's, zoals fitnessen. Dus ik gebruik het gewoon op een positieve manier.'

Het gaat zo goed op school dat Silvano niveau 2 mag overslaan. Zijn doel is om te starten met een mbo-3 opleiding.

Als student leeft Silvano van studiefinanciering. Om zijn vaste lasten te kunnen betalen en de schulden die hij als bankslaper heeft gemaakt af te lossen, neemt hij op advies van zijn trajectbegeleider schulden een aanvullende lening van DUO. Dit doet hij met enige tegenzin. Hij moet rondkomen van 50 euro leefgeld per week, daarom probeert hij zijn geld zo bewust mogelijk uit te geven.

Silvano vindt dat hij in een korte periode veel heeft geleerd en volwassen is geworden.

'Ik heb al best wel wat dingen meegemaakt in mijn leven. En ik denk ook gewoon van, als jij iets wil bereiken, dan moet je er ook gewoon voor strijden en dan moet je ook gewoon echt je best ervoor doen. En niks in het leven gaat naar jou toe lopen of naar jou toe vliegen of is makkelijk. Alles wat je moet doen in het leven of wil bereiken in het leven, daar moet je ook echt gewoon inzet voor tonen.'

Na een moeilijke tijd kan hij weer vooruitkijken.

'Ik ben nu gewoon stabiel, ik ben blij. Ik ben bezig met mijn toekomst. Ik heb niks te klagen en ik heb een stabielere omgeving. Als ik nu iets zou willen, heb ik sowieso hulp. En ik ben vrolijk, dat echt.'

DOELEN EN BEHAALDE RESULTATEN

- ☒ Stabieleit
- ☒ Steady opleiding
- ☒ Een eigen huis
- ☒ Contact met zijn mentor van het project

DOELEN VOOR OVER EEN JAAR

- ☐ Rijbewijs
- ☐ Gefocust blijven op en doorgaan met school

CIJFERS VOOR HET LEVEN

JUNI 2020

'Ik had een moeilijke situatie, maar alsnog werd ik wel gesteund door vrienden, dus ik kan het wel echt een vijf geven, dus net geen voldoende.'

5

OKTOBER 2020

Silvano geeft zijn leven op dit moment een hoog cijfer, omdat hij stabiel is en de mogelijkheid heeft om na lange tijd te denken aan zijn toekomst.

9

FEBRUARI 2021

'Ik ben stabiel, ik ben gelukkig. De reden dat het geen tien is, is ja, beetje die corona weet je, ja, gewoon een beetje coronamaatregelen en het kan altijd beter denk ik.'

8,5

MEI 2021

'Zeker hoog. Ik ben misschien snel tevreden, ik weet niet. Maar ik ben gewoon tevreden met alles. Met hoe het op school gaat, hoe het met vrienden gaat, hoe het financieel gaat, ik heb een doel van toekomst voor mij, ik heb eten, ik heb drinken. Elke dag kan ik lekker slapen in mijn eigen bed, familie gaat nu ook beter, dus alles gaat een stuk beter, man. En misschien ben ik gewoon snel tevreden, maar ik ben wel blij dat ik zo ben. Ik ben wel snel tevreden, ja.'

9,5

Chenna

Als Chenna zich in juli 2019 meldt bij de gemeente is zij 22 jaar. Chenna woont op dat moment bij haar stiefvader, maar zij voelt zich daar niet veilig. Zij slaapt naar eigen zeggen 'met één oog open.' Haar vader en moeder kunnen haar geen thuis bieden. Haar moeder verblijft in detentie in het buitenland en met haar vader heeft zij alleen contact via de app. Ook bij andere familieleden kan zij niet terecht. Via Centraal Onthaal Jongeren krijgt zij een plaats in de crisisopvang.

Kwetsbaar

Het ontbreken van een veilig thuis en sociale steun maakt Chenna kwetsbaar. Zij heeft psychische problemen en kampt met een cannabisverslaving. Verder heeft zij geen stabiel inkomen en er zijn hoge schulden ontstaan. Chenna heeft geen omgeving, zoals werk of school, waarin zij zich verder kan ontwikkelen. Zij heeft haar mbo-2 opleiding afgebroken.

Als Chenna wordt voorgedragen voor Project 010 twijfelt zij niet en pakt de kans om aan zelfstandige woonruimte te komen. Het hebben van een plek voor zichzelf geeft wel wat rust. Anderzijds blijkt zelfstandig wonen, met alle taken en verantwoordelijkheden die daarbij komen kijken, erg wennen.

Warm netwerk

Chenna heeft in het verleden slechte ervaringen opgedaan met instanties en heeft moeite om nieuwe mensen te leren kennen en hen te vertrouwen. Duidelijke afspraken en weten waar je aan toe bent, zijn daarom voor haar van essentieel belang. Wanneer bij de start van het project de regels haar niet helemaal duidelijk zijn, zorgt dit voor gevoelens van boosheid en machteloosheid. Zij is bang om op straat te belanden.

De inrichting van de woning en de besteding van het IKB vraagt om overleg en afstemming met haar begeleiders. Daarbij wordt haar geduld regelmatig op de proef gesteld. Zij voelt zich door haar begeleiders niet begrepen en niet gehoord en zij besluit te wisselen van hulpverlener en mentor. In de loop van het traject groeit haar vertrouwen geleidelijk. Vooral het feit dat haar begeleiders hun afspraken nakomen vindt Chenna fijn. Zij is ook dankbaar voor de hulp en adviezen van haar begeleiders. Zij zijn er meer voor haar dan de mensen uit haar eigen kring.

Therapie

Ook voorafgaand aan Project 010 volgt Chenna al therapie voor haar psychische problemen en cannabisverslaving. Chenna wil rustiger worden en minder stress ervaren. Zij probeert minder te blowen en te roken.

In de therapie leert Chenna ook om beter voor zichzelf op te komen en duidelijker grenzen te stellen. Dit is belangrijk omdat in de relatie tussen Chenna en haar vriend sprake is van geweld.

Woonruimte en IKB

Nu Chenna eigen woonruimte heeft, is ze minder afhankelijk. Wel mist ze twee keer de huurbetaling doordat er te weinig geld op haar rekening staat. Het IKB wordt ingezet om dit probleem op te lossen. Dit brengt rust en Chenna kan zich hierdoor beter richten op haar therapie.

Financiën

De inspanning van haar hulpverlener is vooral gericht op het creëren van een stabiele financiële situatie. De schulden blijken hoger dan gedacht, geen 6.000 euro, zoals Chenna in eerste instantie dacht, maar ongeveer 20.000 euro. De aanvraag van een uitkering, huur- en zorgtoeslag en Bijzondere Bijstand wordt in gang gezet en er wordt getracht de schulden te bevroren. Het IKB wordt behalve voor de inrichting ook ingezet voor aflossing van schulden. Dit geeft verlichting, maar rondkomen blijft moeilijk.

Ondanks de uitkering, huur- en zorgtoeslag blijft de financiële situatie zorgelijk. Het inkomen is niet toereikend om alle vaste lasten én betalingsregelingen te voldoen. Chenna komt structureel geld te kort en moet een voedselpakket aanvragen.

Zij staat niet open voor schuldhulp van de Kredietbank Rotterdam (KBR), omdat zij dan langere tijd met beperkt leefgeld moet rondkomen. Ze denkt het zelf nog te kunnen oplossen. Ook de gevraagde tegenprestatie, het geven van voorlichting aan jongeren over financiële problemen, ziet Chenna niet zitten. Zij zegt een gat in haar hand te hebben en is immers zelf in de schulden terecht gekomen.

Dagbesteding

Chenna heeft weinig bezigheden. De toch al beperkte sociale contacten zijn in de loop van de tijd verwaterd. Dit maakt haar eenzaam. Ze wil graag terug naar school of aan het werk, maar het vooruitzicht op het verliezen van de uitkering bij de start van een opleiding of het aanvaarden van werk is een drempel. Op advies van de jongerenconsulent focust Chenna zich daarom eerst op haar therapie om wat stabiel en rustiger te worden.

CIJFERS VOOR HET LEVEN

OKTOBER 2019

Aan het begin van het project geeft Chenna aan zich boos, teleurgesteld en geïrriteerd te voelen. Ze voelt zich machteloos tegenover alles en zodoende geeft ze haar leven destijds een **aardige onvoldoende**.

BEGIN JANUARI 2020

Op dit moment is Chenna nog niet waar ze zou willen zijn, omdat ze nog steeds rookt, geen baan heeft en leeft van een uitkering. Hierover is ze ontevreden.

5/6

EIND FEBRUARI 2020

Chenna vindt alles bij elkaar net een voldoende: het lukt haar om het hoofd boven water te houden, maar lastig blijft dat ze nog geen opleiding volgt, werk doet en een laag inkomen heeft.

6

OKTOBER 2020

Chenna geeft haar leven dit cijfer, met name vanwege het huis. Ze is niet meer afhankelijk en hoeft niet meer te wachten. Dit maakt haar rustig. Er is zeker nog ruimte voor verbetering, denk aan financiën en een vaste baan. Chenna is blij dat ze de kans heeft gehad om deel te nemen aan Project 010 en hoopt dat dit voor meer jongeren beschikbaar komt.

6/7

DOELEN EN BEHAALDE RESULTATEN

- ☒ Een stabielere situatie in het algemeen
- ☒ Terug naar school, het liefst in combinatie met werk (iets met kinderen of ouderen): dit is iets voor in de toekomst
- ☒ Stoppen met roken: Het lukt Chenna gedurende het project niet om te stoppen met roken en blowen. Echter, wordt het wel veel minder. Dit komt mede doordat Chenna ook beseft dat ze weinig te besteden heeft. Daarnaast volgt Chenna hiervoor therapie.
- ☒ (Een groot gedeelte van de) schulden afbetalen: voor een groot deel is dit gelukt.
- ☒ Rijbewijs halen: Hiervoor moet Chenna nog sparen, prioriteit is nu het afbetalen van boetes.
- ☒ Voortzetten therapie voor stoornissen

DOELEN VOOR OVER EEN JAAR

- ☐ Boete- en schuldenvrij in 1 à 1,5 jaar
- ☐ hbo-diploma of werk en school
- ☐ Getrouwd zijn
- ☐ Rijbewijs halen

Baran

Het leven van de 18-jarige Baran is goed gevuld. Hij is een talentvolle voetballer die 4 keer per week traint en in de weekenden wedstrijden speelt. Daarnaast volgt hij een mbo-1 opleiding en met zijn baantje op de markt verdient hij wat extra geld. Ondanks zijn talent en drukke bezigheden is Baran in de problemen geraakt. Door een schadevergoeding en boetes in het openbaar vervoer heeft hij een schuld van 3.300 euro opgebouwd. Hij heeft zelfs al eens vastgezet voor een boete. Zijn moeder is bang dat een incassobureau aan de deur zal komen om beslag te leggen, daarom stuurt zij Baran het huis uit. Baran bivakkeert dan een weekje bij een vriend, waarna reclassering hem naar het Jongerenloket verwijst.

In de aanloop naar zijn deelname aan Project 010 verblijft Baran in de crisisopvang. Hij heeft daar moeite om zich aan te passen en wordt meerdere malen uit de crisisopvang gezet.

Het is eind 2019 en Baran krijgt de kans om mee te doen aan Project 010. Het vooruitzicht op eigen woonruimte en het geldbedrag motiveren hem. Misschien een mogelijkheid om zijn schulden af te lossen en een nieuwe start te maken? Hij droomt van een geregeld leven, met een eigen huis, een baan, een vrouw en kinderen. Hiermee zou hij ook zijn moeder trots en gelukkig maken.

Met de ondersteuning van de mensen van zijn warme netwerk is zijn huis snel bewoonbaar. Maar al gauw blijkt dat Baran zijn verantwoordelijkheid niet aankan. Hij betaalt zijn vaste lasten niet en komt de afspraken met zijn hulpverleners niet na. Keer op keer is hij voor hen en ook voor school onbereikbaar. Hij krijgt daarom van reclassering een officiële waarschuwing.

Ook het zelfstandig wonen valt hem zwaar. Hij is vaker bij zijn moeder dan in zijn eigen huis. Het komt uiteindelijk tot een extra waarschuwing van de Wmo-adviseur. Baran schrikt hiervan en geeft aan dat zelfstandig wonen in combinatie met school en werk toch te veel verantwoordelijkheid is. Hij besluit te stoppen met zijn opleiding en vindt een baantje in een supermarkt.

Kort daarna wordt hij opgepakt in de Belgische haven, waarna hij lange tijd vastzit. Hoewel het contact met de onderzoekers is verbroken, heeft zijn hulpverlener altijd contact gehouden om te voorkomen dat hij nog verder zou afglijden en uit beeld zou verdwijnen.

CIJFERS VOOR HET LEVEN

DECEMBER 2019

Baran omschrijft zijn situatie niet als slecht, maar de openstaande boetes waarvoor hij nog steeds kan worden opgepakt, zitten hem wel erg dwars.

7

DOELEN EN BEHAALDE RESULTATEN

- ☒ Uiteindelijke doel is een eigen huis, een baan, vrouw en kinderen
- ☒ Gelukkig zijn, maar zeker ook dat zijn moeder gelukkig is
- ☒ Niveau 3 op school
- ☒ Rijbewijs halen en een autootje
- ☒ Schulden weg

Reflectie Projectleiders

Hoewel de casus van Baran niet succesvol lijkt, heeft Project 010 hier wel het verschil kunnen maken. We konden doen wat nodig was, los van regels en procedures. We hebben verder afglijden en dakloosheid kunnen voorkomen, door tijdens detentie zijn huur door te betalen uit zijn IKB en contact met hem te onderhouden. We hebben Baran een tweede kans kunnen bieden. En ook al is het contact met de onderzoekers verbroken, zijn begeleiders laten hem niet los.

Abigail

Na het overlijden van haar moeder – Abigail is nog maar een kind – gaat Abigail bij haar vader in het buitenland wonen. Ze kent hem nauwelijks en er is sprake van huiselijk geweld. Hierdoor komt Abigail in de opvang terecht. Na heel wat omzwervingen in steeds een ander tehuis komt zij in 2015 naar Nederland om bij haar tante te gaan wonen. Door de ruzies in het gezin is er veel stress en Abigail botst regelmatig met haar tante. Zij vraagt om hulp bij het Jongerenloket en wordt via Centraal Onthaal Jongeren doorverwezen naar het wijkteam, maar er komt geen hulpverlening op gang. De situatie verslechtert wanneer Abigail zwanger raakt. Haar tante dringt aan op een abortus, omdat zij denkt dat Abigail de zorg voor een kind nog niet aankan. Maar Abigail weigert en wordt daarop uit huis gestuurd.

Zij gaat opnieuw op zoek naar hulp bij het Jongerenloket, hoogste prioriteit is het vinden van eigen woonruimte met haar vriend om samen te kunnen zorgen voor hun kind. Deze droom wordt werkelijkheid door deelname aan Project 010.

'Het is een wonder, dat kan gewoon niet. Ik sprak met een kennis en die zei: dat is niet waar, ze liegen tegen jou. En ik had nog mijn twijfels. [...] Opeens kreeg ik gewoon te horen, er is een huis beschikbaar voor jou en we willen een bezichtiging plannen. Ik kon het niet geloven en moest het eerst met eigen ogen zien.'

In haar eigen woning kan Abigail zich rustig voorbereiden op de komst van haar baby.

'En wat ik altijd zei is, vanaf het moment dat jij je eigen plek hebt, je eigen huis, je eigen dingen, dan pas kom je tot rust.'

In de zomer van 2020 bevalt zij van een gezonde zoon: Liam. Na de moeilijke tijd die Abigail achter de rug heeft, beschouwt ze deze periode als een tijd van blijdschap en geluk. Al beseft ze wel dat ze nog hard moet werken voor haar toekomst.

'Ik wil aan mezelf werken, want ik kom natuurlijk uit het diepe verleden. Ik wil dat achter me laten omdat ik een kind heb.'

'Ik moet ervoor zorgen dat hij gewoon op een gezonde manier opgroeit en dat hij de dingen, die ik heb meegemaakt, niet mee gaat maken en dat ik deze dingen niet doorgeef.'

Abigail is daarom blij met de hulp die ze krijgt van haar mentor en hulpverlener. Met haar mentor, die zij omschrijft als een topper, deelt zij vooral haar ervaringen rond het moederschap, terwijl de hulpverlener haar ondersteunt bij de financiën en meedenkt over haar toekomst.

Vanwege haar moeilijke thuissituatie en de zwangerschap is Abigail vroegtijdig gestopt met haar mbo-2 opleiding. Zij heeft wel een mbo-1 opleiding afgerond en richt zich ook als jonge moeder op haar ontwikkeling.

'Ik probeer gewoon mijn hoofd te vullen met nieuwe dingen. Gewoon boeken lezen, mezelf ontwikkelen, werken aan mezelf, werken aan mijn mind-set, ontdekken wat ik wil doen later'

Het IKB was een uitkomst om in ieder geval een deel van haar plannen, zoals de inrichting van haar huis, de aanschaf van spullen voor de baby, een laptop en telefoon, te realiseren.

'Ik zou zelf mijn huis niet kunnen inrichten met mijn uitkering, nee. Ik was wel in shock, ik dacht van, wauw, gratis geld. En ik vroeg duizend keer: Moet ik het niet terugbetalen? Nee, mevrouw, je betaalt niet terug. Moet ik het niet terugbetalen? Nee, u betaalt niet terug. Ja, wauw, leuk. Ik heb het niet terugbetaald.'

Ook al zijn veel zaken in haar leven ten positieve veranderd, toch is het niet makkelijk om het verleden achter zich te laten.

'Natuurlijk, ik ben op het emotionele gebied gewoon kapot. Laten we eerlijk zijn, we kunnen het niet ontkennen, het is gewoon zo.'

'Ik kijk vaak naar mijn kind en dan denk ik van: Hé, waarom ben ik zo, als ik een zegen heb in mijn leven? En ik kijk ook naar mijn partner en dan denk ik: Hé, waarom zou ik zo moeten zijn, als ik een partner heb die zo fantastisch is, zo speciaal en die ook zoveel moeite doet voor mij?'

Met haar warme netwerk spreekt Abigail liever niet over gevoelige onderwerpen, ze is van mening dat ze er zelf mee zal moeten leren omgaan. Ze probeert vooral te kijken naar de positieve dingen die zijn gebeurd in haar leven. Zij heeft, mede door Project 010, het gevoel dat zij nieuwe kansen krijgt nu een opleiding weer in het verschiep ligt.

'Want ik ga natuurlijk weer naar school, voor de tweede keer, dezelfde opleiding. En toevallig wordt mijn oude lerares nu mijn mentor en zij wil mij helpen, zij wil mij steunen. Dus dat is iets positiefs, want je krijgt een tweede kans. Niet iedereen krijgt een tweede kans.'

Het zelfstandig wonen gaat Abigail goed af, doordat ze zich al vroeg in haar jeugd zelf heeft moeten redden. Bovendien was ze er klaar voor om op zichzelf te gaan, haar eigen pad te volgen, samen met haar vriend.

'Soms hebben we het met elkaar erover, we zijn echt een jong stel en we wonen al samen. Er zijn natuurlijk meisjes van mijn leeftijd die gewoon nog steeds bij mama, papa of op kamers wonen. En die zijn bezig met studeren, met school en met werk. Ja, en ik, op een jonge leeftijd gewoon een kind, woon ik al samen met iemand.'

Samen redden zij het, ook financieel. Behalve het geld dat haar vriend verdient, bestaan de inkomsten uit een uitkering, toeslagen, kinderbijslag en het kindgebonden budget. Al met al houden zij flink wat geld over per maand. Haar hulpverlener stelt voor om haar aan te melden bij het Expertise Team Financiën voor de aflossing van schulden bij een zorgverzekeraar en DUO. Maar Abigail is ervan overtuigd dat ze zelfstandig regelingen kan treffen.

'Ja, ik heb wel schulden, maar die kan ik makkelijk aflossen. Ik heb al een aflossingsplan of betalingsregeling aangevraagd bij alle bedrijven. En dat komt allemaal goed.'

Het lukt haar om in de loop van het jaar de schulden voor ongeveer de helft af te lossen.

Abigail vindt het belangrijk om haar verhaal te doen en wil daarbij opkomen voor jongeren in een soortgelijke situatie, vooral jonge (aanstaande) moeders. Het is ook een manier om haar dankbaarheid te tonen.

'Ik ben echt dankbaar voor het geld, de begeleiding, voor alles wat ze voor mij hebben gedaan. Ja, ik ben zeker blij. Ik ben zeker tevreden, want zonder hen was het niet gelukt. Dus ja, ik ben echt dankbaar, ik ben gewoon blij met dit project.'

CIJFERS VOOR HET LEVEN

MEI 2020

Abigail omschrijft de situatie voorafgaand aan het project als 'echt niet normaal en stabiel.'

2,5

SEPTEMBER 2020

'Het begint, het is eigenlijk het begin. Er moeten nog natuurlijk veel dingen komen. School, werk, mijn rijbewijs halen natuurlijk. Dus dat deel heb ik al, ik heb mijn huis, ik heb rust, ik heb mijn plek. Mijn kind is gezond, ik ben gezond. Wij zijn gezond.'

8

JANUARI 2021

'Ik ben nog niet waar ik wil zijn. Ja, laat ik het zo zeggen. Het gaat gewoon goed. Alleen wat ik wel wil, ik wil weer aan het werk gaan. Verder met studeren. Maar met deze corona, dat maakt allemaal wat lastig. Dus ja.'

7

APRIL 2021

'Nou, het is van negatief naar super positief. Het is gewoon positief. Ik kan gewoon die - mijn leven - mijn leven gewoon leven. En ja, het is ... Het gaat wel goed. Ik ben weer positief, ik voel me prima. Ik ben mijn leven aan het oppakken. Ik ben niet aan het wachten tot ik een huis krijg. Nu ben ik aan het wachten tot ik weer aan het werk kan.'

9

DOELEN EN BEHAALDE RESULTATEN

- ~ Naar school: dit gaat Abigail in september weer oppakken
- X Aan het werk
- ~ Bezig met rijbewijs of al gehaald: Abigail is druk bezig met haar theorie.
- X Een auto kopen
- V Kind opgroeien op rustige plek

DOELEN VOOR OVER EEN JAAR

- ☐ Autotheorie behalen
- ☐ Rijbewijs halen
- ☐ Diploma halen en richting mbo-4 of hbo

Ramon

Bij de kennismaking in juni 2019 is Ramon 21 jaar.

Hij verblijft op dat moment in de crisisopvang en heeft al een lange periode met problemen achter de rug. Door de psychische problemen van zijn moeder heeft Ramon geen makkelijke jeugd.

'Toen ik jong was, toen was m'n moeder ook ziek, psychisch. Daardoor ging het thuis heel fout.'

Daarom vertrekt hij op zijn achttiende naar het buitenland om bij zijn oma te gaan wonen. Hij werkt daar bij een klantenservice. Hij breekt hiervoor zijn mbo-opleiding in Nederland af. Wanneer zijn oma na ongeveer twee jaar verhuist, komt Ramon weer naar Nederland.

Na terugkeer in Nederland werkt Ramon op verschillende plaatsen, maar steeds voor korte tijd. Het samenwonen met zijn moeder zorgt opnieuw voor problemen. Hij hangt veel rond en blowt veel. Hij begint te zwerven tussen familie en vrienden.

'Dat ging van vrienden naar vrienden. Op een gegeven moment merk je gewoon dat mensen je niet thuis willen hebben. Dan ga je vanzelf denken: nee, dit is 'm niet. Je kan dat niet heel je leven gaan doen.'

Dakloos

Hij slaapt soms op straat. Hij voelt zich gedesoriënteerd en niet gefocust. Hij rookt steeds meer joints, soms wel tien op een dag.

‘Doordat ik dakloos was geraakt, ging ik ook meer

geld uitgeven omdat je dan op straat bent.

Ik blow ook gewoon, dus als je niks te doen hebt

en je hebt geld, dan ga je alleen maar blowen.’

Hij heeft geen vaste dagbesteding en werkt af en toe. Zijn spaargeld, dat hij met zijn werk in het buitenland heeft verdiend, raakt snel op doordat hij veel geld uitgeeft, onder andere om af en toe in een hotel te kunnen slapen en aan het blowen. Ramon heeft op dat moment ook al schulden. Hij schat zo'n 5.000 euro. Een deel van die schuld heeft hij bij DUO, doordat hij zijn studiefinanciering niet heeft stopgezet bij het afbreken van zijn opleiding.

Financiële perikelen

In augustus 2019 wordt hij voorgedragen voor Project 010. Twee maanden later komt er woonruimte voor hem beschikbaar. Omdat Ramon geen vast inkomen heeft, wordt hem een uitkering toegekend bij het betrekken van de woning. Een dak boven zijn hoofd geeft hem wel wat rust.

‘Nu dat ik een plek heb, heb ik wel gewoon zoiets van, ook al gaat het niet top of zo, maar je hebt wel gewoon een plek waar je naartoe kan. En dat geeft wel meer rust. Dus ik merk wel dat ik mezelf wel beter voel daardoor.’

Hij is blij met de locatie:

‘Bijna iedereen die ik ken woont ook gewoon echt in de buurt.’

Ramon krijgt hulp van zijn mentor en hulpverlener bij het inrichten, winkelen en verhuizen en bij het afsluiten van een energiecontract. Veel inspanning van de hulpverlening is gericht op het stabiliseren van de financiële situatie, zoals de aanvraag van huur- en zorgtoeslag. Maar ook al worden deze toeslagen toegekend, het geld is steeds snel op. Ramon blowt nog steeds veel en eet veel buiten de deur of bestelt eten.

Er ontstaat een huurachterstand. Het probleem wordt met het IKB opgelost. Besloten wordt de huur in te houden op de uitkering. Om de financiële situatie op orde te krijgen worden er voorbereidingen voor bewindvoering getroffen: het invullen van de formulieren en een afspraak met de rechtbank.

Cannabisverslaving en verdenking van fraude

De hulpverlener merkt in gesprekken dat bijna niets tot Ramon doordringt en stelt vast dat hij verslaafd is. De mensen van het warme netwerk vragen zich af hoe zij hem kunnen begeleiden. Zijn mentor geeft herhaaldelijk aan dat Ramon een beroep op hem kan doen, maar Ramon maakt hier geen gebruik van. Het wordt steeds moeilijker om contact met hem te krijgen. Hij komt niet opdagen bij afspraken. Ook de gespecialiseerde hulpverlening zoekt contact voor hulp bij zijn cannabisverslaving, maar Ramon lijkt niet te willen. Er is twijfel aan zijn motivatie voor Project 010.

De mensen van het warme netwerk maken zich zorgen over eventuele criminele activiteiten, omdat zijn bankrekening wordt geblokkeerd op verdenking van bankpasfraude. Ter vervanging van een eigen bankrekening voorziet de gemeente in een basisrekening met een pas van de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG-pas). De aanvraag voor bewind moet worden ingetrokken, het is noodzakelijk om eerst een nieuwe bankrekening te openen. Dit is moeilijk in verband met de verdenking van fraude.

Ondanks de uitkering lukt het niet om een stabiele financiële situatie te creëren. Naast de schuld bij DUO bouwt Ramon een nieuwe schuld op bij de energieleverancier. Hij is zelfs enige tijd afgesloten van gas en licht en gaat dan tijdelijk naar zijn moeder.

Ook ontstaat er geen duidelijk toekomstperspectief, het blijft bij vage opleidingsplannen. De ene keer denkt Ramon aan een opleiding om te leren tatoeëren, dan wil hij in de haven werken of rapper worden en weer later een creatieve opleiding volgen.

Uit beeld

In maart 2020 stuurt de projectleiding Ramon een brief met een waarschuwing over beëindiging van het huur-zorgcontract bij het niet nakomen van de afspraken. Zij herinneren hem aan de verplichting om mee te werken met zijn begeleiders. Ramon neemt naar aanleiding van de brief via de mail contact op en biedt zijn excuses aan. Hij wil blijven deelnemen aan het project.

De afspraak met zijn hulpverlener is om wekelijks 'een teken van leven te geven'. Ondanks deze toezegging raakt Ramon na enige tijd helemaal uit beeld. De hulpverlener van Ramon is intussen vervangen door een collega. Het lukt noch haar, noch de andere leden van het warme netwerk om opnieuw contact te leggen met Ramon.

DOELEN EN BEHAALDE RESULTATEN

- ☒ Eigen woonruimte
- ☒ Zijn rijbewijs halen/een auto
- ☒ Werk vinden
- ☒ Een vriendin
- ☒ Op vakantie kunnen gaan
- ☒ Rust in zijn hoofd

CIJFERS VOOR HET LEVEN

AUGUSTUS 2019

'Ik voelde me gedesoriënteerd, dat is het woord. Nog steeds. Weet je: als je geen eigen plek hebt, geen plek voor jezelf, dan heb je geen rust in je hoofd. Nu is het meer afwachten, maar het komt wel. Nadat ik was uitgekozen voor het project wist ik wel dat het beter zou gaan, maar in het begin was het echt zo van: wat gaat er gebeuren? Waar ga ik heen?'

'Ik was niet gestrest om geld ofzo omdat ik dat gewoon had. Ik had wel stress omdat ik gewoon een dak boven m'n hoofd nodig had. Het voelde dubbel ofzo. Ik was wel dakloos, maar voelde me wel vrij.'

DECEMBER 2019

'Maar nu dat ik een plek heb, heb ik wel gewoon zoiets van, weet je, ook al gaat het niet top of zo, maar je hebt wel gewoon een plek waar je naartoe kan. En dat geeft wel meer rust. Dus ik merk wel dat ik wel ... dat ik mezelf wel beter voel daardoor.'

MEI 2020

Ramon heeft een eerder gepland interview afgezegd omdat er te veel gebeurde in zijn leven. Het contact met de hulpverlening vermindert en zij dreigen het zorgtraject stop te zetten. Ramon schrikt daarvan en wil de begeleiding weer gaan oppakken. Dan komt Corona ertussen. Wel geeft hij aan zich lekker in zijn 'vel' te voelen.

3/4

7

8,5

Adeline

Bij de kennismaking in 2019 is Adeline een jonge vrouw van twintig jaar. Haar beide ouders zijn kort na elkaar overleden, haar moeder in 2015, haar vader een paar jaar later. Sinds het overlijden van haar moeder woont Adeline bij haar zus. Wanneer haar zus telefoonabonnementen afsluit op naam van Adeline, komt zij in de schulden, naar schatting zo'n 1.500 euro.

De zussen krijgen ruzie en Adeline vertrekt naar haar schoonzus. Deze schoonzus heeft zelf vijf kinderen, dus er is niet echt plaats in huis. Ook hier vertrekt Adeline. Zij heeft dan geen vaste slaapplek meer, soms blijft ze bij een vriendin. Haar zus is in dezelfde tijd ook dakloos geworden, dus daar kan zij niet meer terecht. Adeline is somber en heeft het gevoel dat de ruzies haar fout zijn.

'Ik zat altijd in een hoekje met m'n oordopjes in en sprak gewoon met niemand.'

Adeline gaat via het Jongerenloket naar Centraal Onthaal Jongeren en komt terecht in de crisisopvang. Haar grootste angst is:

'Dat ik nooit iets zou vinden. Een kamer of iets, of een huisje. Ik zeg maar wat. Maar dat ik niks kon vinden. Dat ik gewoon altijd bij mensen moest inwonen.'

Project 010

Dan wordt zij voorgedragen voor Project 010. Het vooruitzicht van eigen woonruimte is voor Adeline een belangrijke motivatie om mee te doen. Vlak voor Kerst 2019 is er een woning voor haar. Het valt een beetje tegen dat het een studentenflat is, maar ze weet er toch haar eigen plek van te maken.

'Ik vind het leuk, want nu heb ik eindelijk mijn privacy.'

Haar hulpverlener en mentor helpen haar met inrichten. Adeline vindt het moeilijk om over haar gevoelens te praten en vraagt ook niet makkelijk om hulp. Ze probeert het eerst zelf uit te zoeken.

'Ja, en pas wanneer het echt ... als ik echt, echt hulp nodig heb, dan ga ik pas bij die persoon aansluiten.'

Zij heeft wekelijks contact met haar hulpverlener en telefonisch contact met haar mentor als zij het IKB wil gebruiken. Het IKB wordt ingezet voor de inrichting, boodschappen en de aflossing van de schulden. Van het geld dat over is wil Adeline graag een telefoon kopen, maar daar krijgt zij van haar mentor geen toestemming voor. Dit begrijpt zij niet, ook omdat zij gehoord heeft dat andere deelnemers aan Project 010 dit wel mochten.

'Dat vind ik wel apart, want ik heb echt letterlijk alles al gekocht, belangrijke spullen. En er is nog wat geld over, waarom kan ik niet iets voor mezelf kopen?'

Adeline is gewend om te werken, sinds haar zestiende heeft ze verschillende baantjes gehad. Het is begin 2020 en Adeline werkt drie dagen per week in een restaurant. Daarnaast volgt zij een mbo-2 opleiding. Twee werkdagen zijn ook meteen een stage voor school. Behalve de inkomsten uit werk ontvangt Adeline een wezenuitkering, een klein pensioen van haar moeder, huur- en zorgtoeslag en studiefinanciering. Met dit inkomen kan zij rondkomen, zeker nu de schulden zijn afbetaald.

Financiële problemen

Toch staat zij er een paar maanden later financieel een stuk slechter voor. Zij is intussen 21 geworden en hierdoor heeft zij geen recht meer op de wezenuitkering. Bovendien is zij door problemen op het werk haar baan kwijtgeraakt. Adeline gaat op zoek naar ander werk, maar dit duurt langer dan verwacht, ook doordat winkels en restaurants door corona gesloten zijn.

'Ik kan mijn rekeningen niet betalen. [...] Want ik heb, even kijken, mijn zorg en zo moet ik gewoon kunnen betalen, maar dat lukt soms echt niet.'

'Dus daar moet ik nu een betalingsregeling voor aanvragen, anders zit ik weer in de schulden. Dus ja, dat.'

Door nog een tegenvaller – zij moet een ontvangen toeslag terugbetalen aan de Belastingdienst – raakt Adeline verder in de financiële problemen. Ze houdt hoogstens vijftig tot honderd euro per maand over om boodschappen te doen.

Herstel van het familiecontact

Ook haar zus heeft intussen nieuwe woonruimte gevonden en Adeline en zij hebben weer contact.

'Het is wel beter dan hoe het eerst was. Want we

hadden eerst ruzie, maar nu is er heel veel

veranderd. [...] We zijn dichterbij elkaar gekomen.'

'[...] Want ik heb gewoon nu mijn eigen plekje, want ik woonde ook eerst bij mijn zus, een tijdje geleden. En nu wonen we gewoon apart van elkaar.'

Adeline voelt zich nu het meest gesteund door haar zus, aan de mensen van het warme netwerk vraagt zij niet makkelijk om hulp. Er is niet echt sprake van een warme band tussen Adeline en haar hulpverlener en mentor. Adeline vindt het lastig om soms te moeten wachten op antwoord van haar mentor.

'Soms als ik wat vraag, dan duurt het eeuwen voordat ik antwoord krijg. Ik snap wel dat hij aan het werk is, daar heb ik geen problemen mee, want dat moet ook. [...] Kijk, ik heb wel geduld hoor, maar hou me een beetje op de hoogte, misschien is er iets tussen gekomen waar ik op moet wachten.'

Geleidelijk aan wordt het contact met haar mentor minder, al weet Adeline wel dat ze hem kan appen wanneer ze iets nodig heeft. Haar hulpverlener ondersteunt vooral bij het solliciteren. Zij solliciteert op verschillende functies: bij de klantenservice, als medewerker van een callcenter, productiewerk, in de zorg, maar nog zonder het gewenste resultaat.

Diploma

Over het algemeen gaat het goed met Adeline, ondanks de stress over het uitblijven van werk. Zij is gewend geraakt aan het zelfstandig wonen, al mist zij soms gezelschap, zoals in de crisisopvang. In juni 2020 haalt zij haar mbo-2 diploma en schrijft zij zich in voor een vervolgopleiding mbo-3, die in augustus van start gaat. Maar in de loop van de eerste weken verdwijnt haar aanvankelijke motivatie en half oktober stopt zij met de opleiding. Het voornemen is om in februari 2021 te starten met de opleiding een nieuwe mbo-3 opleiding.

Corona

Mede door corona zit Adeline veel thuis. Zij slaapt, kijkt tv of luistert muziek. Verder is zij veel bij haar zus. Behalve met haar zus heeft zij contact met haar broers en met een goede vriendin. Deze vriendin heeft zelf problemen. De contacten die zij had opgebouwd met de mensen van de crisisopvang en van school zijn in de loop van de tijd verwaterd. Ook met haar schoonzus heeft zij geen contact meer. Haar hulpverlener is intussen vervangen door iemand anders. Adeline heeft haar slechte financiële situatie nog niet met hem besproken. Ook met haar mentor heeft Adeline geen contact meer.

'Het is gewoon zo gelopen.'

CIJFERS VOOR HET LEVEN

DECEMBER 2019

'Omdat ik me niet op mezelf voelde.' – Adeline heeft behoefte aan privacy en wat haar tegenstond aan de situatie voorafgaand aan Project 010, was het constant verantwoording moeten afleggen aan haar schoonzus omdat Adeline bij haar inwoonde.

6

FEBRUARI 2020

'Het gaat wel iets beter dan eerst [...] Ja, meer motivatie om naar school te gaan. Ik heb wel motivatie, maar bijvoorbeeld nog meer.' – Adeline geeft aan dat haar motivatie om naar school te gaan nog wel wat meer zou mogen, dit komt mogelijk doordat haar huidige opleiding op dat moment tegenvalt.

8,5

JUNI 2020

'Omdat ik mijn huisje heb en ik heb mijn diploma behaald. En dat waren mijn doelen, dus nu alleen nog mijn rijbewijs.'

8,5

DECEMBER 2020

'Het gaat goed maar alleen ik wil dat ik gewoon werk nu heb en dat ik gewoon zo snel mogelijk werk moet vinden.' – In de tussentijd raakt Adeline haar baan kwijt waardoor het cijfer voor het leven iets omlaag gaat, aangezien het leidt tot geldproblemen.

7,5

DOELEN EN BEHAALDE RESULTATEN

- Alles op orde hebben: schuldvrij door het leven: Adeline is een tijd zonder schulden geweest binnen het project nadat het IKB werd ingezet om haar schulden af te betalen. Met het wegvallen van haar wezenpensioen en een tegenvaller bij de Belastingdienst moest Adeline maandelijks geld lenen bij DUO. Daardoor is inmiddels een nieuwe schuld ontstaan, die hoger is dan bij aanvang van het project.
- Een plekje voor zichzelf
- Opleiding afmaken: Adeline heeft haar mbo 2-opleiding afgerond, waarna ze met een mbo 3-opleiding is begonnen. Deze opleiding bleek niet bij haar te passen waarna ze een tussenjaar heeft genomen.
'Ja, de motivatie voor de opleiding was er niet. Het was er eerst wel, maar halverwege was het er niet meer.'
- Rijbewijs halen: 'Ik heb het geld nog niet gevonden.'

DOELEN VOOR OVER EEN JAAR

- Rijbewijs halen
- Een baantje
- Een nieuw huisje met een aparte woonkamer en slaapkamer

Ayoub

Ayoub groeit op bij zijn moeder en stiefvader. Kinderbescherming en jeugdzorg zijn al vroeg betrokken bij dit gezin. De problemen blijven bestaan. Ayoub wordt bijvoorbeeld meerdere keren van school gestuurd vanwege gedragsproblemen. Op een gegeven moment heeft hij geen dagbesteding meer en zit hij veel thuis of hangt op straat. Wanneer Ayoub 19 is, heeft zijn moeder genoeg van de problemen en geeft zij aan niet langer verantwoordelijk te willen zijn. Ayoub gaat het huis uit en woont afwisselend bij vrienden, een oom en tante en zijn oma. Dat voelt niet goed voor Ayoub.

'Ik zeg je eerlijk man, dat voelt niet goed man. Dan is het alsof je zeg maar afhankelijk bent van mensen. Dat is echt een vies gevoel man, vooral bij mij. Ik, nee man, ik hou daar echt niet van [...] Ik kan daar wel terecht, maar die mensen willen het niet. Dat zeggen ze niet, maar dat zie je aan hun houding.'

Ayoub voelt zich machteloos, bouwt schulden op en weet niet waar hij om hulp kan vragen. Hij klopt aan bij het Jongerenloket, maar daar kunnen ze niets voor hem betekenen.

'Ik weet het niet man, ik weet het echt niet. Ik zeg kijk, ik vertel hun mijn situatie. Ik zeg: ik heb geen adres, ik heb geen huis, ik heb geen vaste slaappleats, ik heb geen verzekering. Ze zeggen: ja, wat wil je dat we doen? Ik dacht echt van, zijn jullie serieus? Maken jullie een grap met mij, of wat?'

De consulent ziet zijn wanhoop en geeft hem de contactgegevens van een hulpverlener, die een postadres regelt en hem voordraagt voor Project 010. Vooral het vooruitzicht op snelle toewijzing van een woning doet Ayoub besluiten om mee te doen. Enkele maanden later betreft hij een studio in een voor hem onbekende buurt van Rotterdam.

'Toen ik de sleutel kreeg en daar naartoe ging, toen stapte ik daar uit en ik zag dat gebouw. Ik keek om me heen en dacht: bro dit is de perfecte locatie. Daar werd ik wel zo blij. Ik ging in de lift naar boven, ik ga in die studio, ik dacht: ja, man, perfect.'

Gelukkig zijn er twee hulpverleners om te helpen met inrichten. Het IKB is daarbij een uitkomst.

'Weet je, ik had helemaal geen verstand van inrichten. Waar moet de kast? Waar de tv? Dus ik zei tegen mijn coaches, ik zei: koop gewoon goede dingen. Koop een goede tafel, bank, en bed. Zij hebben bijna alles gekozen samen met mij. En ja man, ze hebben het goed uitgekozen man.'

Ayoub moet erg wennen aan het zelfstandige leven. Hij heeft nog niet geleerd voor zichzelf te zorgen en valt veertien kilo af.

'Koken, ik kan niet koken. Maar ik heb bijvoorbeeld een rijstkoker. En dan doe ik rijst koken. En dan doe ik rijst met eieren of zo.'

En soms probeer ik ook kipfilet te maken, maar dat gaat echt niet goed. En ik heb ook een tosti-apparaat. Ik maak veel tosti's, ik eet fruit, ik drink veel melk.'

De studio is een studentenwoning en Ayoub vindt moeilijk aansluiting bij zijn medebewoners. Soms mist hij zijn vroegere vrienden.

'Het [contact] is sowieso minder geworden, met iedereen. Maar dat is ook omdat ik naar wijk X ben verhuisd. Maar ik vind het ook beter.'

'Soms denk ik, ik wil weer terug naar daar, ik mis die mensen om mij heen. Dat was vooral in de begintijd, toen kreeg ik een beetje heimwee. Maar nu wen ik daaraan.'

'En ik ga ook niet naar daar, ik wil ook echt niet naar daar gaan. Omdat, ik ga weer in diezelfde cirkel komen. Ik heb geen zin om in die cirkel te komen.'

Ayoub gaat serieus op zoek naar een opleiding. Omdat hij nog geen diploma heeft en sinds 2016 niet meer naar school is geweest, wordt hij voor het mbo afgewezen. Op advies van zijn mentor meldt hij zich daarom aan voor het volwassen-onderwijs. Tot zijn eigen verbazing maakt hij een goede toelatingstoets en wordt hij aangenomen. Hij gaat proberen om in een jaar zijn vmbo-diploma te halen. Het volgen van onderwijs en leren is erg wennen, ook doordat de meeste lessen vanwege corona online gegeven wordt. Bovendien heeft Ayoub voor sommige vakken een achterstand in te halen. Al met al blijkt dit niet haalbaar en Ayoub zakt voor zijn eindexamen. Natuurlijk is hij teleurgesteld, maar wel tevreden dat hij het in ieder geval geprobeerd heeft. Op advies van een consulent van de gemeente gaat hij ter oriëntatie op zijn toekomst deelnemen aan een topsportcursus.

Sinds Ayoub zelfstandig woont, ontvangt hij een uitkering. Hij aanvaardt liever geen werk, vanwege de angst gekort te worden op de uitkering.

'Ik kan werken. Ik zou dat wel willen. Gewoon een dagje ergens staan, bij Footlocker of zo. Je weet toch, een bijbaan.'

'Maar weet je wat het is? Als ik ga werken, dan weet ik dat die mensen het van mijn uitkering gaan weghalen. Ik weet dat het in Nederland zo werkt.'

'Dus ik zei in dat gesprek [met de jongerenconsulent] van, waarom zou ik werken? Ik zei, ik wil wel werken, maar als ik nu ga werken, gaan ze mijn uitkering verlagen. Ik zeg, bro, wat heb ik er dan aan? Dan werk ik gratis.'

Het lukt hem om rond te komen. Hij vindt het belangrijk om in ieder geval zijn vaste lasten te kunnen betalen.

'Het is ook een uitkering, ik werk er niet voor. Dus als je al die dingen daarmee kan doen is het al goed genoeg voor mij.'

Wel heeft hij in het verleden schulden gemaakt, zo'n 8.000 euro. Daarom besluit Ayoub om zich aan te melden bij het Expertiseteam Financiën. Zijn hulpverlener staat hem hierin bij. Er gaat echter veel fout met het papierwerk, waardoor hij pas veel later geaccepteerd wordt.

Al met al is Ayoub blij met de wending die zijn leven genomen heeft en met alle ondersteuning van zijn twee hulpverleners. Met zijn mentor is het contact tijdens de coronaperiode wat verwaterd, maar dit wordt ruimschoots gecompenseerd door zijn hulpverleners en de jongerenconsulent.

'Als ik haar [hulpverlener] vraag, dan wil ze mij sowieso gelijk helpen, dus. Kijk, van heel dit project, ik heb nog nooit zo iemand meegemaakt die zoveel helpt. Het is echt een helpende hand. Als ik wat heb, ga ik naar haar toe en zij regelt het gelijk voor mij. Met alles gewoon.'

'En nu heb ik eigenlijk gezegd, ik wil één jaar verlenging. Ik had één jaar, maar ik wil verlenging. Ik wil dat ook echt. Ik heb zo'n helpende hand nodig.'

CIJFERS VOOR HET LEVEN

JUNI 2020

'Niet dat ik dacht aan zelfmoord of zo, dat ik zeg maar depressief of zo was, niet zo. Maar gewoon. Ook zeg maar door mijn situatie dacht ik wel van, bro. Dit is echt slecht man, dit kan niet. Maar ik zeg jou eerlijk, weet je waarom ik altijd zeg maar, gelukkig ben? Of ik weet niet of ik het zo moet zeggen. Omdat ik altijd denk van, het komt wel goed. Dat denk ik altijd. Dus ik doe echt nooit zo depressief. Ik voelde mij wel echt niet goed van ja, ik voelde me gewoon fucked up. Maar ik dacht altijd vanbinnen, wist ik gewoon oké, bro, het komt altijd goed.'

0

SEPTEMBER 2020

'Zeven is gewoon is dat ik nu op mijzelf ben. Dat ik, je weet toch, dat ik naar school ga. Het komt ook zeg maar, weet je wat het is? Vroeger ... Niet vroeger, gewoon begin dit jaar en daarvoor was ik ... Ik praatte moeilijk met mensen van het Jongerenloket of iets. Ik had gewoon niets met zulke dingen te maken. Je weet toch, mijn wereld was gewoon buiten. Dat was het. Maar nu, ik weet toch, ik heb allemaal coaches, ik ga naar school, ik ga naar fysio. Zelfs dat hè? Al die dingen maakt je zo, alsof ik meer sociaal ben geworden, je weet toch. Maar met veel meer mensen is ook beter. Dat verhoogt het cijfer ook. En ik heb gewoon mijn eigen woning. Ja man, ik heb gewoon inkomen. Dus die zeven en een half, ja man.'

7,5

MAART 2021

'Gewoon omdat ik mijn eigen studio heb en ik heb gewoon eten. Sowieso is gezondheid nummer één. Als gezondheid te meten was, dan was het een twee of een één. Dus gezondheid is echt nummer één. En weet je, ik hoef van niemand wat te vragen. Ik hoef van niemand wat. Ik ga gewoon naar school, ik ben thuis. Ik kan gewoon eten, ik kan boodschappen doen. Kijk, ik hoef niet te stressen over eten. Zolang ik zelf niet hoef te stressen over eten en zo dan mag je je eigenlijk niet druk maken. Als je gezondheid ook gezond is.'

7

JUNI 2021

'Het is gewoon goed weet je. Het is niet ... Het is gewoon goed. Een 7 is altijd goed op school, dus voor mijn leven is het ook goed.'

7,5

DOELEN EN BEHAALDE RESULTATEN

- ☒ Schuldenvrij zijn
- ☒ Een eigen plek hebben
- ☒ Werk of school
- ☒ Een auto

DOELEN VOOR OVER EEN JAAR

- ☐ Uitzoeken of school of werk beter past

Selena

Selena is een jonge vrouw van rond de twintig jaar. Zij combineert haar hbo-opleiding met werk. Een pittig traject, maar zij woont nog thuis en kan altijd rekenen op de steun van haar moeder. Dit verandert echter wanneer Selena onverwacht zwanger blijkt. Er is dan thuis geen plaats meer voor haar. Selena gaat meerdere keren voor hulp naar het Jongerenloket, maar zij wordt steeds weggestuurd.

'Die meneer die zei zelfs tegen mij van, jouw moeder is gewoon verplicht om jou te helpen.'

'Ik had wel het gevoel dat ik gehoord was, want ik had gewoon heel veel kunnen vertellen. Maar wat zij me eigenlijk aangaven of wat zij tegen mij zeiden, was, je bent echt een hele slimme meid. Je zit zelfs op het hbo, dus eigenlijk heb je onze hulp niet nodig.'

In de anderhalf jaar die volgen slaapt Selena eerst bij een nicht en daarna afwisselend bij enkele vriendinnen. Hoewel ze soms wat langer bij iemand kan blijven, voelt zij toch dat zij haar nicht en vriendinnen tot last is.

'Mensen raken je gewoon eigenlijk op een gegeven moment zat, ik had gewoon het gevoel dat ik een last was.'

Er ontstaan ook conflicten.

'Want je raakt gewoon zo gewend aan elkaar, dat je gewoon op een gegeven moment ook een beetje ... Ik weet niet, het lijkt net of het respectlevel ook een beetje weggaat en vervaagt en je krijgt ... Je hebt zoveel ruzies en problemen.'

Hoewel haar zwangerschap in een miskraam eindigt, is teruggaan naar huis voor Selena geen optie. Zij heeft niet het idee dat haar ouders, die ooit als vluchteling naar Nederland zijn gekomen, haar kunnen ondersteunen. Zij voelt zich hulpeloos, machteloos en verdwaald.

'Ik dacht, is dit het leven op het moment dat je eigenlijk geen ouders hebt die hier in Nederland zijn geboren en al iets hebben opgebouwd?'

'Want op het moment dat jouw ouders dus eigenlijk niks voor jou hebben achtergelaten, kan je dus niks bereiken in Nederland.'

Omdat het haar niet langer lukt werk en opleiding te combineren, geeft zij eerst haar werk in het hotel op. Zij gaat dan leven van studiefinanciering, al betekent dit een enorme achteruitgang in inkomen en maximaal bijlenen bij DUO.

Door de uitzichtloze situatie is Selena boos en verdrietig, ze slaapt slecht en raakt uitgeput, waardoor zij ook haar studie niet meer volhoudt. Zij heeft veel stress en ervaart haar leven op dat moment als een grote chaos.

'Chaos, chaos in je hoofd. [...] Ik denk niet dat ik het ergste van de wereld heb meegemaakt of zo, maar ik heb wel het gevoel van, ik zou dit nooit mijn eigen kind aan willen doen. Ik gun het niet eens mijn ergste enemy om zo veel stress te hebben.'

Gelukkig komt Selena dan via een kennis in contact met een hulpverleningsorganisatie, die haar rechtstreeks aanmeldt bij Centraal Onthaal Jongeren. Dit keer wordt haar de mogelijkheid van Project 010 geboden. Door deelname aan Project 010 breekt een periode van meer rust aan. Als ze eenmaal eigen woonruimte heeft, voelt zij zich veiliger doordat zij niet langer is overgeleverd aan de gunsten van anderen.

'Ik ben dan altijd een persoon geweest van ... Ik denk altijd aan een ander. Ben ik niet te veel of ben ik niet zo of, weet je wel? En daar kan ik mezelf gewoon best wel gek om maken. En daar hoeft ik nu op dit moment geen rekening mee te houden. Dus dat is denk ik wel het fijne eraan. Dat je gewoon lekker op jezelf kan focussen.'

Toch gaat de start van het project voor haar niet van een leien dakje. Ze weet niet wat er in het project van haar wordt verwacht en zij voelt zich erg alleen.

'Ik ben op dit moment, eerlijk is eerlijk, eigenlijk best wel een klein beetje een lonely wolf.'

Ook het ontbreken van dagbesteding en de lockdown in verband met corona spelen haar parten.

'Ik ben echt een persoon die heel veel doordenkt, dus ik heb het gevoel dat mijn hoofd gewoon niet stopt met denken als ik binnenblijf. Het blijft maar doorgaan, het is echt niet normaal. En het is niet dat ik een maandje thuis heb gezeten. Ik zit al zo lang thuis, dus het is gewoon, op een gegeven moment raak je het zo zat, het is niet normaal.'

Selena wordt erg passief en gaat veel meer roken, ongeveer een pakje per dag:

'Maar ik denk dat ik gewoon letterlijk gewoon niets te doen had en dacht van ja, je toekomst is al een beetje uitgestippeld. Nu kan je er toch niet een soort van je eigen draai aan geven. Dus jij moet gewoon zitten en afwachten. Zo voelde het een beetje. En waardoor ik dus echt heel veel begon te roken.'

In deze moeilijke tijd is haar hulpverlener een belangrijke steun. Zij helpt Selena op weg en samen ondernemen zij ook het een en ander. Zij gaan een patatje eten of langs in het buurthuis, zodat Selena nieuwe mensen kan leren kennen. Selena vindt de betrokkenheid van én een hulpverlener én een mentor wel verwarrend.

'Maar het werd voor mij ook wel een beetje heel erg onduidelijk en moeizaam omdat ik twee verschillende personen had, waar ik dan bij terecht kon. Moet ik nou die appen of moet ik nou die? Het was heel raar voor mij. Dus in eerste instantie was ik altijd bij R. [hulpverlener] en dan had ik er opeens een ander persoon bij en het voelde gewoon heel raar. Ik heb het ook niet heel bewust gedaan of zo. Het was gewoon dat het contact eigenlijk vanzelf verwaterde.'

Doordat het leven van Selena al met al in wat rustiger vaarwater is gekomen, ontstaat er ruimte om zich wat meer te oriënteren op haar toekomst.

'Maar het is voor mij, ik wil gewoon heel zelfstandig blijven. En het is wel leuk, maar ik ben nu gewoon heel erg gefocust op, wat wil ik? En een netwerk opbouwen, ik heb ook een LinkedIn aangemaakt. En ik wil gewoon zoveel mogelijk mensen leren kennen, maar wel gewoon een beetje op afstand houden.'

Gelukkig lukt het Selena in de loop van de tijd om weer aan het werk te komen, waardoor zij niet langer afhankelijk is van een uitkering en weer meer onder de mensen komt.

'Ik denk zeker door het feit dat ik ben gaan werken, want daarvoor had ik een hele lange tijd niets te doen. En als je op een gegeven moment weer gaat werken, heb je gewoon iets om te doen en over te praten.'

Om te onderzoeken wat bij haar past, wisselt Selena regelmatig van baan, soms zonder de financiële gevolgen te overzien. Zo verlaat zij een goedbetaalde administratieve functie voor een uitzendbaan. Maar doordat zij op dat gebied geen opleiding heeft, kan zij alleen ongeschoold en dus slechter betaald werk accepteren. Uiteindelijk vindt zij een bijbaan die past bij haar afgeronde opleiding. Selena wil zich blijven ontwikkelen, maar twijfelt nog over de richting en eventuele opleiding die bij haar past.

'Ik ben daar nog heel erg over aan het twijfelen. Ik denk dat ik, wanneer ik echt het gevoel heb dat ik goed zit en dat ik ook echt motivatie heb om iets te behalen, dus een ander doel te behalen, dat ik dan pas echt ga beginnen aan een opleiding. Want ik wil niet weer beginnen aan een opleiding en stoppen. En ik wil ook niet, wat ik al zei, beginnen aan een opleiding en dan weer mezelf in de [financiële] nesten werken.'

De financiële problemen waar Selena op doelt, betreffen een studieschuld. In de periode van bankslapen en het opgeven van haar baan in het hotel, is zij in de schulden geraakt door te lenen van DUO. Ook in het begin van Project 010 na beëindiging van de opleiding en in afwachting van een uitkering heeft zij de studiefinanciering aangehouden om in haar onderhoud te kunnen voorzien.

'Er werd toen gezegd van, hé, je moet wel echt je studiefinanciering stopzetten. Dat begrijp ik, maar waarvan moet ik dan gaan leven?'

Selena wil bij de aflossing van haar schulden zoveel als mogelijk het heft in eigen hand houden. Maar de schuld blijkt uiteindelijk veel hoger dan gedacht en min of meer noodgedwongen accepteert zij schuldhulpverlening.

'Ik had het idee dat er echt een grijze wolk boven mijn hoofd hing. Dat is wel een beetje weg. Dat ik denk van, we kunnen nu naar de toekomst kijken. En ik denk ook wel dat het me een beetje een goed gevoel geeft dat ik nu wel geholpen wordt met mijn financiële problemen. In het begin had ik wel zoiets van, maar hoe dan? Hoe ga ik dit doen? Ik begreep niet hoe ik die zelfregie uit handen moest geven. Het kwam gewoon ook een beetje te dichtbij of zo. Omdat ik dat altijd zelf heb gedaan en ik weet ook wel wat wat is precies.'

'Ik heb er nu wel vrede mee [traject ETF]. Zeker nadat ik heb gezien wat mijn schuldenoverzicht is. Echt zo van, dan is het zo'n strijd om dat allemaal af te betalen.'

Ook al heeft Selena op dit moment financieel weinig ruimte, al met al is zij dankbaar voor alle kansen die zij heeft door Project 010:

'Misschien dat ik ook erbij kan zeggen, dat ik wel heel erg dankbaar ben. Zeker dat dit er überhaupt is. Ik vind het echt een heel mooi project.'

'Het heeft mij supererg geholpen en ik hoop dat Rotterdam er zeker mee doorgaat en vele anderen daarmee kan helpen die in mijn situatie komen te zitten of in andere situaties.'

'Ik ben me er ook echt heel erg bewust van, dat ik heel erg geluk heb gehad. Omdat ik dus van de tien personen in heel Rotterdam ben uitgekozen. En daar ben ik eigenlijk gewoon alleen maar heel erg dankbaar voor.'

'Het heeft wel mijn leven in een jaar heel erg veranderd, dus dat wil ik er ook wel bij zeggen, hoor'

CIJFERS VOOR HET LEVEN

JUNI 2020

'Ik denk gewoon dat de verschillende factoren eigenlijk stress creëren. Chaos, chaos in je hoofd. Gewoon alles bij elkaar. Het was gewoon niet ... Het was gewoon geen gezonde levensstijl. Het was geen ... Het is in ieder geval niet een ... Ik denk niet dat ik het ergste van de wereld heb meegemaakt of zo, maar ik heb wel het gevoel van, ik zou dit nooit mijn eigen kind aan willen doen en zo. Dit is wel echt iets waarvan ik ... Ik gun het niet eens mijn ergste enemy om zo veel stress te hebben.'

4,5

SEPTEMBER 2020

'Omdat de financiële situatie is sowieso niet goed, waardoor je wel leuke dingen wil doen en je kan geen leuke dingen doen, waardoor je ook niet echt blij bent. Dus daarom. En ook, ik heb wel mijn rust, ik heb wel de basis en dat is veiligheid, dat is rust, dat is je eigen plekje. Ik heb dat allemaal, de basis heb ik. En daarom zeg ik een zes en niet onvoldoende, omdat ik mag niet klagen, ik moet echt blij zijn met wat ik heb. Er zijn mensen die dat niet hebben. Dus daarom zeg ik zes, maar ik denk dat het wel veel beter kan en dat ik heel veel dingen kan uitbreiden en dat ik meer mezelf ... ik gun mijzelf gewoon meer.'

6

JANUARI 2021

'Ik ben heel erg vooruitgegaan, maar er zijn nog punten waar ik aan kan werken. En er is nog genoeg plek voor verandering in de future. Ik wil gewoon superhard werken voor mijn toekomst en dat ik gewoon later alles heb waarvoor ik ... Ik wil gewoon vooruitkomen en ik wil gewoon mijn eigen huisje en ook gewoon mooi kunnen inrichten. En als ik werk heb, dan wil ik ook gewoon kunnen groeien. Dat is het gewoon meer vooral. Kunnen groeien en doelen behalen. Ja, dus gewoon vooruitkomen.'

7

JUNI 2021

'Die zevenenhalf betekent dat ik zie dat ik mijn stappen heb gemaakt. Dus verandering, stabiliteit, rust en vooruitzicht eigenlijk. Dus motivatie om ook door te gaan.'

7,5

DOELEN EN BEHAALDE RESULTATEN

- ☒ Routine en stabiliteit (wat betreft wonen en financiën) terugkrijgen
- ☒ Terug naar school (BBL-opleiding) of werk

DOELEN VOOR OVER EEN JAAR

- ☐ Meer duidelijkheid over toekomst (onder andere qua opleiding)
- ☐ Werken aan toekomst (onder andere werk)
- ☐ Groeien op mentaal vlak

Soraya

Soraya is een negentienjarige vrouw die weet wat ze wil. Een goede opleiding volgen om te werken aan haar toekomst. Daarom komt zij in 2016 naar Nederland en gaat bij haar vader wonen. Als haar vader ernstig ziek wordt en terugkeert naar het land van herkomst, trekt Soraya in bij haar zus en dan ontstaan er problemen. Terwijl Soraya haar zus vertrouwt, blijkt deze te frauderen met haar DigiD om geld te lenen bij DUO. Soraya kan haar rekeningen niet meer betalen en raakt in de schulden, zo'n 10.000 euro. Bij haar zus is niet langer plaats voor Soraya en een vriendin neemt haar mee naar het Jongerenloket. Het is dan eind 2019.

Stress en verdriet

Via het Jongerenloket en Centraal Onthaal Jongeren komt zij terecht in de crisisopvang. Zij voelt zich dan erg eenzaam.

'Ik had hoofdpijn. Bijna elke dag hoofdpijn. En ik had niemand die zei: nou, kom bij mij, ik ga jou helpen met alles. Ik was alleen. Ik moest voor mezelf zorgen. Bellen. Totdat ik een begeleider had.'

Soraya heeft niet eerder van die grote problemen gehad en zegt nooit stress of verdriet in haar leven te hebben gehad. Haar moeder, die verblijft in het land van herkomst, moedigt haar aan om door te gaan.

'Mijn moeder belt me elke dag. Ze zegt: je kan het. Je moet gewoon doorgaan. En mijn familie, ik ben hier alleen. Ik heb nu niemand die bij mij woont. Maar ik weet dat mijn moeder, mijn familie, bij mij is.'

Project 010

In november 2019 wordt Soraya door Centraal Onthaal Jongeren van de gemeente Rotterdam voorgesteld om mee te doen aan Project 010. Soraya is gemotiveerd omdat ze wil leren hoe ze zelfstandig kan wonen en leven.

'Ze zeiden: we gaan je ook begeleiden, hoe je alles moet regelen, hoe je een huis moet betalen. En dat is ook wat ik moet leren, want dat weet ik niet.'

In december 2019 komt er woonruimte ter beschikking, waar Soraya erg blij mee is. Dit geeft haar rust.

'Het is nu een beetje rustiger, want ik heb mijn eigen plek. Eerder had ik zorgen over waar ik heen moest en nu heb ik mijn plek en ik heb mensen die mij helpen.'

Ze maakt dankbaar gebruik van de hulp van het warme netwerk.

'Ik vind hun gewoon goed. Ze helpen me echt met alles. Alles wat ik vraag, ze doen hun best om me te helpen en ze maken altijd tijd voor mij om iets te gaan kopen als ik wat nodig heb. Afspraken om te spreken, om te kijken of te bellen. Alles wat ik nodig heb, zij zitten klaar voor me.'

Vooraf met haar mentor ontstaat er een warme band.

'Ik weet niet, we passen gewoon bij elkaar. Ik heb

haar dingen verteld en ze zegt: nou, ik was echt

precies als jij. Weet je, het voelt niet alsof ze alleen

mijn begeleider is. Ze is gewoon heel open met mij

en ik kan gewoon goed met haar opschieten.'

'Zij was de eerste persoon die er was toen ik het nodig had. Snap je wat ik bedoel? Ze was de eerste persoon die ik had leren kennen. Al de problemen die ik had en zo. Ik vertrouw haar gewoon heel erg. Ik denk dat dat het is.'

Doorzetten

Soraya wordt steeds zelfstandiger, maar moet erg wennen aan het alleen zijn. Ze heeft van jongs af aan altijd met anderen gewoond en moet nu alles alleen doen. Dat is wennen voor haar.

Dan zijn er ook nog financiële zorgen. Door de afbetaling van de schulden blijft er weinig leefgeld over, ongeveer zestig euro per maand. Bovendien werkt haar zus niet mee aan een betalingsregeling. Daarom besluit Soraya toch aangifte te doen. Haar hulpverlener meldt haar aan bij het ETF. Soraya staat hiervoor open, zij wil 'leren hoe je zelfstandig moet leven, hoe je alles moet betalen.'

Ondanks het gemis van haar familie en haar financiële problemen zet Soraya door. Zij loopt stage werkt in de avonduren. Zij haalt haar mbo-2 diploma en schrijft zich in voor een mbo-4 opleiding.

'Met mijn huis, mijn diploma van niveau 2 en nu wil ik verder met school, naar niveau 4. Ik wil verder met werken. Gewoon leven en geen stress.'

Familiebezoek

Dan bereikt haar het nieuws dat behalve haar vader, ook haar moeder ziek is.

'Ik maak me erge zorgen om haar nu. Dus ja, ik kan, ik woon in mijn huis, ik heb mijn eigen plek en alles, maar ik kan niet goed slapen.'

'Nu ik dat weet, dat mijn moeder ook ziek is en mijn vader is ziek, nu heb ik het gevoel dat ik daar moet zijn.'

Gelukkig biedt het IKB ruimte om een vliegticket te betalen en kan Soraya Kerst 2020 met haar familie vieren. Dit doet haar veel goed, temeer omdat haar vader kort na haar bezoek komt te overlijden. Natuurlijk is Soraya verdrietig, maar ze is blij dat ze hem nog heeft kunnen zien en spreken.

Al met al is Soraya tevreden over haar deelname aan Project 010, ook al voelt zij zich ook nog weleens verdrietig om alles wat zij meegemaakt heeft.

'Soms, als ik de hele week alleen ben of het hele weekend alleen ben, denk ik aan de moeilijke tijd die ik heb meegemaakt. Nou weet je, dan ga ik huilen of wat dan ook. Maar men zegt dat wanneer je huilt, dat je je beter gaat voelen.'

De echte Soraya

Terugkijkend op het eerste jaar Project 010.

'Ik heb al mijn doelen bereikt, ik heb mijn familie gezien en ik heb nu een huis. Meer kan ik niet vragen. En ik leef elke dag, ik ben gezond.'

Over de veranderingen bij haarzelf tijdens het afgelopen jaar.

'Toen ik daar bij de opvang was, was ik echt verdrietig, heel erg verdrietig en ik had soms echt geen motivatie om de dingen zelf te gaan oppakken.'

'Als ik lang moest wachten voor een antwoord, dan ging mijn motivatie helemaal weg, weet je. Maar nu doe ik mijn dingen, ik ben elke dag blij, ik heb altijd energie. En mijn begeleiders, zij zeggen tegen mij: wij merken nu aan jou, je bent nu de echte Soraya.'

DOELEN EN BEHAALDE RESULTATEN

- ☒ Eigen woonruimte vinden
- ☒ Haar opleiding mbo-niveau 2 afronden en een nieuwe opleiding starten
- ☒ Leren hoe je zelfstandig moet leven, hoe je alles moet betalen
- ☒ Een leven zonder stress, met school, werk en vrienden.

DOELEN VOOR OVER EEN JAAR

- ☐ Nog steeds bezig met haar opleiding, begonnen met stage
- ☐ Nog steeds wonend in haar eigen huis
- ☐ Reizen naar andere landen

CIJFERS VOOR HET LEVEN

DECEMBER 2019

'Ik had nooit stress in mijn leven of verdriet. Als ik naar bed ga, moet ik huilen. En dan denk ik van, morgen is een nieuwe dag, maar waar moet ik beginnen? En waar is het eind?'

4,5

FEBRUARI 2020

'Want ja, ik heb, zeg maar, vanaf dat ik klein was tot mijn negentiende, altijd met mensen om me heen gewoond en nu moet ik voor mezelf opkomen. Alles moet ik alleen doen en daar moet ik nog aan wennen.'

5,5/6

JULI 2020

'Alles gaat gewoon goed.'

8

JANUARI 2021

'Ik heb al mijn doelen bereikt (eigen woonruimte, diploma halen, leren hoe je zelfstandig moet leven en met geld omgaan) en ik heb mijn familie gezien en ik heb nu een huis. Meer kan ik niet vragen. En ik leef elke dag, ik ben gezond en ja.'

9

Reflecties warme netwerken.

Hoofdstuk 4

Reflecties: de ervaringen van de hulpverleners en mentoren

In dit onderzoeksrapport staan de ervaringen van de jongeren tijdens het eerste jaar van het project centraal.

Na het lezen van de tien verhalen vraagt u zich misschien af wat de ervaringen van de hulpverleners en mentoren waren?

Hoe hebben zij de begeleiding van 'hun' jongeren ervaren?

Wat ging er volgens hen goed en wat kon er beter?

Zijn er zaken die zij nu anders zouden aanpakken?

Na de afsluiting van het eerste projectjaar hebben wij de leden van het warme netwerk gevraagd om ons een korte schriftelijke reflectie te sturen met bovenstaande vragen als leidraad. Dit hoofdstuk is gebaseerd op deze reflecties.

Om niet te verzanden in details en om de privacy van de jongeren te waarborgen, presenteren we de reflecties niet op casusniveau.

Hoe heb je je werk als begeleider binnen Project 010 ervaren?

Uit de reflectie van zowel hulpverleners als mentoren van de Rotterdamse Douwers blijkt dat de begeleiding verschillend is ervaren. Woorden die gebruikt zijn om de begeleiding te typeren zijn: prettig, turbulent, ingewikkeld, succesvol, moeizaam en zeer leerzaam. Hoezeer de casuïstiek ook verschilt, komen bepaalde ervaringen overeen.

- Het verkrijgen van een vertrouwensband met de jongere is van ongekend belang. Rust en een goede uitleg zijn een vereiste om goed van start te kunnen gaan. In de praktijk lijkt het merendeel van de jongeren te maken te hebben met mentale problemen. Denk aan hechtingsproblemen, depressie, teleurstelling, schaamte, maar ook verslavingsproblematiek. In de begeleiding ziet men ups en downs, vooruitgang en achteruitgang, aangetrokken worden en weer afgestoten, etc. Juist daarom kan de onderlinge afstemming tussen leden van het warme netwerk van groot belang zijn.

'Ik vind het in de coaching erg helpend dat ik met T. [straatadvocaat] hierover kan sparren en samen met hem kan begeleiden en coachen. Als ik geen contact krijg, dan krijgt hij het wel. Soms ben ik de boeman, soms hij, etc. Dit zorgt ervoor dat er altijd wel iemand contact heeft met X.'

- Met name in het begin lijken de meeste jongeren goed te coachen en klaar te zijn om hun leven op te pakken. De motivatie van deelnemers is met name hoog op het moment dat de woning beschikbaar komt en deze moet worden ingericht. Voor veel begeleiders en mentoren is dit de uitgelezen mogelijkheid om een band op te bouwen met de jongere en vertrouwen te creëren. Het beschikbaar komen van de woning wordt daarom ook wel de hoeksteen van het contact genoemd. Het hebben van een eigen adres en woonruimte is een vereiste verder te komen in de hulpverlening en zaken geregeld te krijgen, zoals het aanvragen van een uitkering. Nadat de zaken rondom het huis geregeld zijn, neemt in een aantal gevallen het contact met de warme netwerken af, zowel met de hulpverleners als met de mentoren. Jongeren zijn tevreden en hebben soms even geen behoefte aan ondersteuning of contact. In sommige gevallen blijkt het lastig om de jongere vervolgens nog in beweging te brengen, terwijl dit wel vaak de intentie is van hun hulpverleners en mentoren. Zij ervaren dit vermeende gebrek aan motivatie als teleurstellend en karakteriseren zichzelf daarom als 'pinautomaat'. Omdat het hen niet lukt om de diepte in te gaan en zij enkel betrokken zijn bij het aanschaffen van spullen voor in de woningen.

'De kracht van mentoring zit 'm naar mijn mening echter veel meer in het voeren van gesprekken over de toekomst en mogelijkheden (opleiding, werk, opbouwen netwerk). Hier stond X tijdens onze meetings niet voor open.'

- Binnen de warme netwerken blijkt het lastig om op een succesvolle wijze taken over te nemen van een collega die uitvalt of ander werk vindt. Het zit hem met name in het vertrouwen dat lastig is op te bouwen met een jongere. In de praktijk blijkt bijvoorbeeld dat sommige jongeren geen behoefte meer hebben aan weer een nieuw persoon om te leren kennen en in vertrouwen te nemen. In een aantal gevallen stagneert de begeleiding daarom ook of het blijft alleen maar bij praktische zaken. Het komt echter ook voor dat een jongere juist tevredener is met de vervanging, waardoor een betere band ontstaat.
- Over het algemeen vindt men het fijn om een positieve bijdrage te kunnen leveren aan de toekomst van een jongere.

'De begeleiding heb ik als zeer leerzaam ervaren. Je denkt al snel dat het in onze huidige samenleving goed geregeld is voor jongeren als X. Voor het grootste gedeelte is dat ook zo maar soms tref je ook het tegenovergestelde aan. Dan is het mooi dat je met een beetje liefde en begrip kan bijdragen aan een betere toekomst.'

Wat ging er goed? Wat ging er minder goed?

Een aantal zaken die benoemd worden.

- De prettige samenwerking binnen de warme netwerken wordt meerdere keren benoemd, net als het daadwerkelijk zien van ontwikkeling bij een jongere.

'Door de stabiele status, van het hebben van een huis en begeleiding, zie je dat hij is opgebloeid als persoon. Meer durft te vertellen in gesprekken. Eerste jaar school succesvol afgerond. Hem horen zeggen dat hij het heel mooi vindt wat hem allemaal in een jaar is overkomen en dat hij zich heeft kunnen ontwikkelen, is toch wel het mooiste.'

- Over het algemeen vinden jongeren het moeilijk om hulp te vragen en om, vooral in het begin, zaken uit handen te geven. Hierdoor kan de hulpverlening stagneren. De begeleiding bij praktische zaken blijkt goed te lukken, denk aan ondersteuning bij een fluctuerend inkomen en hulp bij het zelfstandig voeren van telefoongesprekken. Het zorgt voor rust en een prettiger contact:

'Conclusie lijkt me wel dat X dankzij het project een eigen plek en een plek in de samenleving heeft, waardoor ze goed participeert. Dat lijkt me het belangrijkste.' En gesprekken thuis, waarin zij haar hart durfde open te stellen. Dit kwam terloops tijdens de koffie en het open maken van de post. Hieruit konden we ook weer opnieuw richting bepalen: wat gaat je hierbij structureel helpen.'

- Zoals al eerder besproken, is het in een aantal casussen voor de hulpverleners en mentoren lastig om de diepte in te gaan. Het gaat hierbij vooral om hulp op mentaal vlak. In de praktijk blijkt een aantal jongeren in het eerste jaar (nog) niet klaar voor psychische zorg.

- Het traject van het Expertise Team Financiën (ETF) van de gemeente Rotterdam wordt over het algemeen als prettig ervaren. In het begin was hier veel onduidelijkheid over. Toch vindt men vooral de communicatie prettig. Over de Kredietbank Rotterdam zijn de mentoren en hulpverleners minder tevreden, de trajecten worden omschreven als 'zeer teleurstellend' en 'tergend langzaam'. Het duurt soms wel driekwart jaar voordat een jongere eindelijk in een traject geplaatst is. Goede communicatie en ondersteuning worden gemist. In de praktijk blij je als hulpverlener toch nog overal naar te moeten kijken. Juist het onderwerp financiën is voor alle jongeren belangrijk.

'Het huis is één, maar als er iets geregeld moet worden, dan zijn het de financiën.'

- Een gedeelte van de jongeren die aangemeld worden bij het ETF en de KBR moet 'bijlenen' bij DUO, omdat ze de vaste lasten anders niet kunnen betalen. Een hulpverlener omschrijft dit als een landelijk probleem.

'Om geen schuld op te bouwen wordt het bijna aantrekkelijker gemaakt om een uitkering te trekken dan dat je naar school gaat.'

- Wat als lastig wordt ervaren binnen de warme netwerken zijn de afspraken rondom (de besteding van) het IKB. De een zou hier het liefst richtlijnen voor hebben, terwijl de ander vindt dat het vrij te besteden zou moeten zijn. Het wordt met name als lastig ervaren wanneer een jongere zich niet aan afspraken houdt. Zet je het IKB dan alsnog in of ben je 'slecht' gedrag aan het belonen.

'Echter hield X zich niet aan afspraken en we wilden het toch een soort tegenprestatie laten zijn.'

Zijn er zaken die je nu anders zou aanpakken?

De verschillende warme netwerken verschillen hierover van mening. Sommige jongeren lijken veel vrijheid niet aan te kunnen. Zodoende wordt gesteld dat een enkele jongere wat minder vrijheid had moeten krijgen en er wat duidelijkere afspraken gemaakt hadden moeten worden over de rol van alle begeleiders:

'Het lijkt me wel goed om te kijken naar de rol van alle begeleiders binnen dit project en daar goede afspraken over te maken. Dan is het voor iedereen duidelijk wat er van hem of haar verwacht wordt.'

Een hulpverlener over het tijdelijk verliezen van contact met een jongere. 'Hij schaamde zich dat hij gestopt was met school, daarom nam hij z'n telefoon even niet meer op.' Ze had er graag eerder voor hem geweest.

In andere casussen wordt gemeld dat de deelnemer juist wat meer regie had moeten krijgen, omdat er nu toch wat meer sprake was van een afhankelijke relatie:

'X heeft de neiging om zich steeds te laten redden en wij hebben dat op onze beurt ook vaak gedaan (vaak in een down, omdat we dan een reden hadden weer in contact te komen). We hebben voor nu besloten haar even te laten zwemmen en zelf initiatief te laten tonen en dat lijkt zijn vruchten af te werpen. Dit zou ik volgende keer eerder doen.'

Een andere mentor zegt hierover het volgende.

'Ik vond/vind dat je voor de jongeren soms ook de teugels moet laten vieren, zodat ze zelf kunnen ontwikkelen. Dit heb ik soms voor verkeerde onderwerpen gedaan. Ik zou dat nu meer blijven monitoren. Iets te veel vertrouwen in de capaciteiten van de jongeren was denk ik het probleem.'

Daarnaast worden de volgende zaken aangekaart die de begeleiders en mentoren nu anders zouden aanpakken.

- Het aanpakken van de schuldenlast. Het ETF was nog in de opstartfase waardoor de jongere in kwestie niet goed geïnformeerd kon worden en daarom hulp heeft afgewezen. In andere trajecten kwam dit beter van de grond.
- Een duidelijker plan maken over waar naartoe te bewegen.
- Eerder hulp inschakelen van een deskundige (psycholoog).
- Minder snel redden vanuit het budget.

'X heeft geleerd: als het echt financieel even niet gaat, dan kan ik altijd nog terugvallen op het 010 budget. Wij hebben haar te veel gered met het budget, waardoor zij onvoldoende de vaardigheden en het bewustzijn heeft ontwikkeld om verantwoordelijkheid te nemen voor haar uitgaven. Deels is dit dus te wijten aan het 'redden' van onze kant. Anderzijds zou ik in de toekomst ook graag voorwaardes stellen aan het begin van het traject over de financiën. Bijvoorbeeld: we kunnen je hiermee helpen met wat schulden, maar dit doen we alleen als je naar een budgetcoach gaat. Zodat de vaardigheden tegelijkertijd op gang komen. Of bijvoorbeeld: er kan slechts vijf keer een beroep worden gedaan op het budget met als reden: ik kom niet uit met mijn maandelijkse lasten.'

Heb je nog andere belangrijke ervaringen?

Een aantal citaten vanuit de warme netwerken.

Het blijkt soms lastig om jongeren te bereiken waardoor het in een enkel geval tot een maatregel moet komen.

'Hij heeft dit eerder gehad, het is ontwijkend gedrag, hij zegt vaak wenselijke dingen, maar doet het tegenovergestelde. Verder is hij erg afwachtend en communiceert niet uit zichzelf.'

Een hulpverlener pleit ervoor om in de toekomst een fysieke kennismaking voor de leden van de warme netwerken te organiseren. Zodat ook het onderlinge contact wat hechter kan worden en taken verdeeld kunnen worden. Dit schept duidelijkheid voor alle partijen.

'Nadat X alles wat haar huis betreft goed op de rit had, is het contact tussen ons verwaterd. Daar had ik misschien meer in kunnen doen. Maar ook omdat ze veel anderen in haar warme netwerk heeft, wist ik niet altijd wat ik nog voor haar kon betekenen. Dat zou ik met de kennis van nu anders hebben aangepakt door actiever aanwezig te zijn.'

Daarnaast is er volgens mentoren ruimte voor verbetering in de informatie vanuit Project 010. Zij hebben behoefte aan meer duidelijkheid over de regels en richtlijnen van het project.

'Informeer de begeleiders wat de richtlijnen en regels van Project 010 zijn. Ik wist niets daarover en moest alles zelf uitzoeken. Daardoor heb ik voor mijn gevoel niet optimaal kunnen presteren.'
En: 'Informeren en communiceren over het traject vanuit de gemeente zou beter kunnen. Ik weet bijvoorbeeld niet wat er gaat gebeuren als het traject 'klaar' is. Kan X nog ergens op terugvallen? Dat soort zaken.'

Reflectie Projectleiders

Dit hebben we gaandeweg de pilot al veel beter ingericht. Er is een handleiding ontwikkeld met alle geldende afspraken en procedures. En voor alle nieuwe begeleiders en mentoren organiseren we startbijeenkomsten met uitleg over het project. Gedurende het traject zijn er bijeenkomsten voor het warme netwerk, waarin moeilijke casuïstiek besproken kan worden.

Conclusies en aanbevelingen.

Hoofdstuk 5

Het eerste jaar Project 010: ervaringen van deelnemende jongeren, zorgprofessionals en mentoren

Project 010 is een 'all inclusive' aanpak voor Rotterdamse dak- en thuisloze jongeren die directe woonruimte, een individueel keuzebudget (IKB) en (Wmo)hulpverlening en ondersteuning combineert. Het project voegt deze innovatieve elementen toe aan de bestaande hulpverlening om kwetsbare jongeren beter te kunnen helpen. De gedachte hierachter is dat stabiele huisvesting een basisbehoefte is die moet worden vervuld voordat jongeren zich verder kunnen ontwikkelen. Door woonruimte, een budget en ondersteuning gecombineerd aan te bieden, hoopt de gemeente te voorkomen dat jongeren langdurig dakloos worden en blijven en verder in de problemen raken.

Voor een pilot zijn tien jongeren willekeurig gekozen uit de jongeren die zich vanwege het ontbreken van een vaste woon- en verblijfplaats hebben gemeld bij Centraal Onthaal Jongeren van de gemeente Rotterdam. Jongeren tussen de 17,5 en 23 jaar kunnen zich daar melden als ze geen vaste slaapplek meer hebben en hun problemen niet meer zelf of met ondersteuning van een sociaal netwerk kunnen oplossen.

Deze eindrapportage beschrijft de bevindingen op basis van de ervaringen van de deelnemers tijdens het eerste jaar van het project en die van de betrokken zorgprofessionals en mentoren van de Rotterdamse Douwers. Daarbij is aandacht voor de manier waarop de drie belangrijkste pijlers van het project zijn vormgegeven: (1) huisvesting, (2) het IKB en (3) het warme netwerk.

De opzet van Project 010 is vooraf niet systematisch beschreven en is tijdens het project aangepast op basis van de leerervaringen. Ook zijn er vooraf geen duidelijke criteria geformuleerd voor de effectiviteit van Project 010. Dit alles vanuit de intentie om met alle belanghebbenden van de ervaringen met de pilot te leren en niet alles vooraf al vast te leggen.

Bevindingen

De doelgroep

De eerste tien deelnemers die zijn geselecteerd voor Project 010 behoren tot de doelgroep die het project voor ogen had bij de start. De leeftijd van de deelnemers aan Project 010 varieert van 18 tot 23 jaar bij instroom in het project. Wanneer zij zich melden bij Centraal Onthaal Jongeren hebben zij geen stabiele thuissituatie. Zij wonen niet meer permanent bij hun ouders of in een ander gezin. Dakloosheid is een reële bedreiging, sommigen zwerven als bankslaper heen en weer tussen familie en vrienden omdat zij nergens langere tijd kunnen verblijven. Eén jongere heeft, voorafgaand aan deelname, ook nachten buiten doorgebracht. Een aantal jongeren verblijft op het moment van aanmelding voor het project in de crisisopvang of de nachtopvang voor jongeren.

Kenmerken van de deelnemers:

- Het merendeel van de jongeren heeft een migratieachtergrond of ouders met een migratieachtergrond. Sommige jongeren hebben een taalachterstand. De gezinnen waaruit de jongeren afkomstig zijn hebben over het algemeen geen sterk sociaal netwerk in Nederland.
- In de gezinnen waaruit de jongeren afkomstig zijn spelen veel problemen. Armoede, psychische problemen en conflicten, inclusief huiselijk geweld. Meerdere jongeren zijn thuis weggestuurd.
- De jongeren hebben vroeg in hun leven ingrijpende gebeurtenissen meegemaakt. Verhuizing naar Nederland vanuit het buitenland zonder hun ouders, het overlijden van een of beide ouder(s), familie in detentie, uithuisplaatsing, ervaringen met huiselijk geweld en/of misbruik. De jongeren zijn hierdoor getraumatiseerd.

- Door het ontbreken van een veilig thuis in combinatie met andere problemen (schulden, psychische problemen, verslaving) ervaren de jongeren veel stress. Zonder ondersteuning van ouders of een andere verantwoordelijke volwassene zijn zij kwetsbaar om steeds verder in de problemen te raken. Om grotere schulden te maken, om vast te lopen of uit te vallen op school of om met verkeerde vrienden om te gaan en in het criminele circuit terecht te komen.
- Alle aan het project deelnemende jongeren hebben schulden.
- Een aantal jongeren kampt met verslaving.
- Twee jongeren zijn dak- en thuisloos geworden door een ongeplande zwangerschap.
- De jongeren hebben geen stabiel inkomen, waardoor zij geen toegang hebben tot de toch al schaarse woonruimte.

De deelnemers hadden ernstige tot zeer ernstige problemen toen zij aanklopten bij de gemeente en bovendien beschikten zij niet over een ondersteunend sociaal netwerk. Toch zijn enkele van hen, in hun beleving, 'weggestuurd' met de boodschap dat er voor hen geen hulp was. Dit zorgde bij hen voor onbegrip en wanhoop en het was moeilijk voor hen om opnieuw om hulp te vragen. Via hulpverlening of een wijkteam kwamen zij uiteindelijk bij Centraal Onthaal Jongeren terecht en zijn vervolgens aangemeld voor deelname aan Project 010.

Welke jongeren zijn meer of minder succesvol in hun deelname aan het project?

We onderscheiden bij de jongeren een variatie in aard en ernst van de problematiek. Een aantal jongeren heeft milde problemen op een of twee leefgebieden. Bij anderen zijn de problemen ernstig tot zeer ernstig en grijpen de risicofactoren meer op elkaar in. Deze jongeren hebben problemen op meerdere leefgebieden: contact met politie en justitie, psychische problemen in combinatie met gedragsproblemen en verslaving, een mogelijke licht verstandelijke beperking (LVB).

Jongeren met mildere problematiek lijken eerder een stabiele situatie te bereiken, waarin ruimte is om aan hun toekomst te werken dan de jongeren met ernstige tot zeer ernstige problematiek. Uit de ervaringen van de hulpverleners en mentoren blijkt dat het moeilijker is om jongeren met een combinatie van bepaalde risicofactoren te begeleiden. Mogelijk hebben deze jongeren meer baat bij intensievere begeleiding met meer toezicht, zoals bij beschermd wonen.

Aanbevelingen over de doelgroep

- Aanbevolen wordt om de combinatie van risicofactoren te betrekken bij de selectie van de jongeren voor projectdeelname. Voor jongeren met ernstige tot zeer ernstige problematiek, blijkend uit een combinatie van risicofactoren, zijn andere (intramurale) arrangementen met een langduriger en meer intensief traject mogelijk passender. Denk hierbij aan beschermd of begeleid wonen.
- Aanbevolen wordt om bij het vermoeden van LVb de Screener voor intelligentie en licht verstandelijke beperking (SCIL) af te nemen. De SCIL is geen diagnostisch instrument, maar kan het vermoeden van LVb bevestigen of ontkrachten.
- Aanbevolen wordt om jongeren die niet in aanmerking komen voor ondersteuning via Centraal Onthaal Jongeren duidelijke uitleg te geven en hen gericht te verwijzen naar organisaties waar zij wel geholpen kunnen worden.

De woning

Uitgangspunt van Project 010 is dat een veilige woonplek een belangrijke basis vormt voor herstel bij jongeren met complexe problemen en voorwaarde is voor positieve ontwikkeling. De deelnemers krijgen in de eerste maanden na instroom een woning toegewezen. Daarbij wordt zoveel als mogelijk rekening gehouden met hun eventuele voorkeur voor een bepaalde woonwijk. De jongeren tekenen in eerste instantie een huur- en zorgcontract. Dit betekent dat zij niet alleen een huurverplichting aangaan, maar ook bereid zijn Wmo-hulpverlening te accepteren. Na een jaar kan het huur- en zorgcontract worden omgezet naar een 'gewoon huurcontract'.

Voorwaarde voor ondertekening van het huurcontract is dat de jongere over voldoende financiële middelen beschikt om de huur te betalen. In het project wordt veel aandacht besteed aan het stabiliseren van de financiële situatie, inclusief aflossing van schulden. Wat opvalt is dat veel jongeren geen overzicht hebben van hun totale schulden en deze ook (veel) lager inschatten dan in werkelijkheid het geval is. Ook na toekenning van een uitkering is het inkomen soms zo laag dat er structurele tekorten en soms huurachterstanden en andere schulden ontstaan. Deelnemers hebben over het algemeen moeite het hoofd financieel boven water te houden, sommigen komen structureel geld te kort.

Een aantal jongeren meldt zich aan bij het Expertise Team Financiën (ETF) van de gemeente Rotterdam om inzicht te krijgen in hun financiële en schuldensituatie. Het ETF raadt scholieren aan om (soms maximaal) te lenen van DUO, waardoor een nieuwe schuld ontstaat. Nieuwe schulden, ook al gaat het hier om een studieschuld, zorgen voor extra stress bij de jongeren. Zeker ook omdat zij de verwachting hadden schuldenvrij uit het project te komen. Het is de vraag hoe haalbaar het is voor deze doelgroep om een forse studieschuld terug te betalen.

Het bewoonbaar maken van het huis in combinatie met het creëren van een stabiele financiële situatie met voldoende inkomsten kost tijd. Dit veroorzaakt de nodige stress bij de jongeren.

Voor een aantal jongeren zorgt de snelle beschikbaarheid van een woning voor rust, ruimte en veiligheid. Deze jongeren zijn hierdoor in staat om zich te oriënteren op hun toekomst. Bijvoorbeeld hun opleiding te blijven volgen, een nieuwe opleiding te starten, te werken of te solliciteren. Het samen inrichten en bewoonbaar maken van de woningen geeft jongeren de mogelijkheid om hun warme netwerken beter te leren kennen en kan de basis vormen voor een waardevol contact.

Wel moeten de jongeren wennen aan de zelfstandigheid en de verantwoordelijkheden, zoals het op tijd betalen van vaste lasten en het (vaak voor het eerst) voor zichzelf zorgen. Dit gaat sommige deelnemers niet makkelijk af.

Het zelfstandig wonen, in combinatie met diverse problemen, zorgt bij een aantal jongeren voor gevoelens van eenzaamheid. Er zijn verschillende factoren die bijdragen aan deze eenzaamheid. Gemis van de familie in het buitenland, problematische banden met familie in Nederland, psychische problemen of het ontbreken van een zinvolle dagbesteding. Daardoor is het leggen van nieuwe sociale contacten moeilijk. De maatregelen rondom het coronavirus versterken al bestaande gevoelens van eenzaamheid. De zelfstandige woonsituatie draagt in enkele gevallen wel bij aan het herstel van voorheen problematische familiecontacten.

Na het eerste jaar Project 010 wonen alle deelnemers nog op hetzelfde adres. Er zijn aanwijzingen dat twee deelnemers langere tijd elders verbleven. Een van hen in detentie en een bij familie wegens het afsluiten van gas, water en licht. Het huurcontract staat nog wel op hun naam.

Reflectie Projectleiders

Niet alleen de eerste tien jongeren, maar alle huidige twintig deelnemers wonen nog op het adres dat hen was toegewezen. We zien dit als grote winst ten opzichte van de hoge uitval die we in de reguliere opvangketen zien. Daarnaast zijn er bij de woningcorporaties geen situaties van overlast bekend van onze jongeren. Natuurlijk vinden sommige jongeren het zelfstandig wonen moeilijk of eenzaam. Maar met de hulp van het warme netwerk maken ze stappen richting een betere en zelfstandige toekomst. Daarnaast worden laagdrempelige bijeenkomsten georganiseerd voor de jongeren in het kader van aanpak van eenzaamheid en het leren opbouwen van een sociaal netwerk. Daarbij zoeken we ook de verbinding met bestaande initiatieven rond eenzaamheid onder jongeren. Hun financiële situatie is nog het meest kwetsbaar. Het inkomen van jongeren is in veel gevallen te laag om de vaste lasten te kunnen betalen en schulden af te lossen.

Aanbevelingen over de woning en financiën

- Aanbevolen wordt om tijdens de periode van woningtoewijzing en inrichting gevoelens van stress te herkennen en de jongeren te ondersteunen bij het hanteerbaar maken hiervan.
- Aanbevolen wordt om de instrumenten die de gemeente heeft om het inkomen (tijdelijk) te verhogen voor de doelgroep ruimhartiger in te zetten om (nieuwe) schulden en stress te voorkomen.
- Aanbevolen wordt om ook op langere termijn aandacht te besteden aan de financiële huishouding van de jongeren door na het eerste projectjaar nazorg te bieden (in verband met opgebouwde studieschulden).
- Ter bestrijding van de eenzaamheid onder de deelnemers wordt aanbevolen dat de leden van het warme netwerk tijdens het eerste projectjaar de opbouw van een sociaal netwerk en ontspannende activiteiten stimuleren.
- Aanbevolen wordt om te onderzoeken of er effectieve interventies zijn om de eenzaamheid van de jongeren te bestrijden.

Het IKB

Per deelnemende jongere was er een Individueel Keuze Budget van 10.000⁷ euro beschikbaar. De veronderstelling is dat het IKB de jongeren in staat stelt bepaalde problemen op te lossen en de regie over hun leven te nemen. Bij de besteding van het IKB staat in principe de behoefte van de jongere centraal. Er zijn geen voorgeschreven regels voor de besteding ervan, behalve dat het niet aan alcohol en drugs (of andere verslavingen) mag worden uitgegeven.

Alle jongeren besteden een deel van het IKB aan de inrichting en het bewoonbaar maken van de woning. Geld wordt ingezet voor het opknappen van de woning (schilderwerk, een vloer) en voor de aankoop van zaken als een wasmachine, koelkast, tv, bed, bank, gordijnen, etc. Vooral aan het begin van het project was de wijze van het beschikbaar stellen van het geld lastig. De bureaucratie binnen de gemeente hield een vlotte afhandeling van betalingen tegen. Gaandeweg het project heeft dit probleem zich opgelost doordat het IKB geparkeerd is bij het fonds van de Rotterdamse Douwers.

Het IKB wordt eveneens ingezet voor de aflossing van (kleine) schulden en om structureel tekort aan inkomen van sommige jongeren aan te vullen. Door de beschikbaarheid van het IKB is het in sommige gevallen niet nodig om te wachten op het toekennen van bijzondere bijstand. In de praktijk blijkt de aanvraag van bijzondere bijstand vaak lang te duren, terwijl het geld snel nodig is in verband met de naderende verhuizing. In een enkel geval wordt het zelfs niet toegekend omdat het IKB beschikbaar is. Dit bleek echter een onterechte beslissing. Het IKB is geen voorliggende voorziening en hoort bij de aanvraag van bijzondere bijstand geen rol te spelen.

De mate waarin jongeren zeggenschap hebben over de besteding van het IKB ligt niet vast. Zij hebben ook eigen wensen bij de besteding ervan: de aanschaf van een telefoon, laptop, fiets, PlayStation, het halen van het rijbewijs of een vliegticket om familie te kunnen bezoeken. Sommige leden van het warme netwerk voelen zich geroepen om de jongeren te beschermen tegen in hun ogen onverantwoorde uitgaven. Zij maken daarbij hun eigen afwegingen. Hoe onderbouwt de jongere het verzoek? Is het een verantwoorde uitgave in relatie tot het (nog) beschikbare budget? Maar ook: houdt de jongere zich aan gemaakte afspraken?

Onvrede over de besteding van het IKB aan zowel de kant van de jongere als van het warme netwerk leidt soms tot (tijdelijke) verslechtering van de relatie tussen de jongere en zijn of haar mentor of hulpverlener.

Aanbevelingen over het IKB

- Aanbevolen wordt om vast te leggen welk deel van het IKB voor welk doel mag worden ingezet en eventueel een deel van het IKB voor de jongeren vrij besteedbaar te maken. Welk bedrag mag aan welk doel besteed worden? Hoeveel is gereserveerd voor de inrichting? Maak in ieder geval afspraken met de jongere over de besteding van het IKB.
- De spanning tussen wat de jongere wil en wat de hulpverlener of mentor denkt dat goed voor hem of haar is (onder andere bij de besteding van het IKB) vraagt om reflectie en onderlinge afstemming tussen leden van de warme netwerken over hoe hiermee om te gaan. Zodat hierover weloverwogen keuzes gemaakt kunnen worden, die aan de jongeren uit te leggen zijn.

⁷ Inmiddels is het IKB verlaagd naar 8.000 euro. Dit bleek op basis van de ervaringen van de eerste tien jongeren in de praktijk ruim voldoende.

Het warme netwerk

De jongere staat er bij de oplossing van zijn of haar problemen niet alleen voor. Vanuit de gedachte dat de deelnemende jongeren zelf niet beschikken over een ondersteunend sociaal netwerk wordt een zogenoemd 'warm netwerk' om de jongere heen gevormd, waarop hij of zij altijd kan terugvallen. Dit warme netwerk bestaat uit een mentor van de Rotterdamse Douwers, een hulpverlener die werkt vanuit een zorgorganisatie en de straatadvocaat. Als het nodig is kunnen er ook andere hulpverleners ingezet worden, zoals een psycholoog, een trajectbegeleider schulden (vanuit de gemeente) en een budgetcoach (Rabobank).

De leden van het warme netwerk komen op een verschillend moment in het traject in contact met de jongeren. Taken liggen vooraf niet vast, waardoor leden van het warme netwerk bij de start nog zoeken naar hun rol. Wie doet wat in het warme netwerk? Afstemming is daarom erg belangrijk. Bij wie kan de jongere voor welke vragen aankloppen? Sommige netwerken gebruiken hiervoor een groepsapp waardoor de taakverdeling voor iedereen helder(er) is. Dit voorkomt ook misbruik van de situatie door de jongeren.

De leden van het warme netwerk nemen alle voorkomende taken op zich. Op basis van de Wmo-indicatie hebben de zorgverleners de taak van casusregisseur en zijn zij eindverantwoordelijk. Een belangrijke taak van de casusregisseur is het in de gaten houden van de doelen op alle leefgebieden.

Het warme netwerk is niet alleen bedoeld ter ondersteuning van de jongeren. Het biedt de hulpverleners en mentoren ook de gelegenheid om acties en beslissingen af te stemmen en ervaringen uit te wisselen. Vooral wanneer de ondersteuning van de jongeren moeizaam verloopt of juist om successen te delen. Het warme netwerk kan ook fungeren als een platform om gezamenlijk te leren en te reflecteren op vragen als hoe behoud je het contact met jongeren die zich niet aan afspraken houden of die niet ontvankelijk lijken voor hulpverlening? Op welke manier ga je met hen in gesprek? Hoe om te gaan met spanningen rond de besteding van het IKB?

De jongeren hebben verschillende behoeften in het contact met het warme netwerk. Sommige jongeren vinden het moeilijk om hulp te vragen, ze zijn bang hun hulpverlener of mentor te veel te belasten. Sommige jongeren ervaren de 'bemoeienis' van meerdere leden van het warme netwerk als overweldigend. Anderen ervaren de beschikbaarheid van meerdere personen om zich heen juist als prettig.

Reflectie Projectleiders

Uitgangspunt van Project 010 is dat jongeren zelf mogen bepalen hoe 'warm' het contact met het warme netwerk wordt, als er maar contact is. Daarnaast mogen ze ook zelf bepalen met wie ze contact opnemen. Hebben ze meer een klik met de straatadvocaat? Prima. Of bespreken ze juist liever persoonlijke zaken met hun mentor? Ook goed. Een warm netwerk zorgt ervoor dat een jongere keuzes kan maken. Dit vraagt wel van de netwerken dat zij ook actief contact met elkaar zoeken en onderling afstemmen wie wat doet.

Ook de kwaliteit van het contact tussen de jongeren en de leden van het warme netwerk varieert. De jongeren ervaren meer of minder 'een klik' met hun hulpverleners en mentoren. Enkele keren werd tussentijds gewisseld van hulpverlener of mentor (in geval van persoonlijke omstandigheden van de jongere of een nieuwe baan van de hulpverlener). In enkele gevallen wilden jongeren niet worden voorgesteld aan een nieuwe hulpverlener of mentor óf waren ze juist blij met de wisseling.

De jongeren maken tijdens het project een proces van persoonlijke ontwikkeling door. In het eerste jaar ligt het accent van de ondersteuning vooral op regelzaken voor de woning en het inkomen. Hoewel psychische problemen en traumaverwerking voor alle jongeren actueel zijn, komen zij daar in het eerste projectjaar meestal nog niet aan toe. Dit heeft waarschijnlijk meer tijd nodig.

Zowel de hulpverleners als de mentoren van de Rotterdamse Douwers werken tegen de achtergrond van hun eigen organisatie. Een gezamenlijke methodiek is voor het project niet vastgelegd. Hoe maak je contact met de jongere? Hoe ga je om met moeilijk hanteerbaar gedrag? Hoe ga je om met jongeren die zich niet aan de afspraken houden? Hoe motiveer je jongeren tot het nemen van eigen regie en hoe ondersteun je hen daarbij?

De mentoren en hulpverleners werken vanuit hun eigen professionaliteit, maar hebben ook verschillende ideeën over de aanpak en hanteren verschillende werkwijzen. Dit vraagt om maatwerk van en afstemming tussen de leden van de warme netwerken. Als de ondersteuning of begeleiding van de jongeren problemen geeft, worden ervaringen uitgewisseld.

Tijdens het traject kan de intensiteit van de ondersteuningsbehoefte veranderen. Na het inrichten van de woning zijn sommige jongeren minder gemotiveerd om de relaties met de leden van het warme netwerk te onderhouden. De mentoren en hulpverleners zijn bij hun ondersteuning ook afhankelijk van de doelen die de jongeren tijdens hun traject willen bereiken en hun motivatie om hieraan te blijven werken. Het is soms lastig om de motivatie van de jongeren levend te houden. Voor een aantal begeleiders is het teleurstellend dat er aan het begin van het traject een goed contact is, maar dat het contact daarna afneemt. Daardoor komen gesprekken over werk en opleiding niet van de grond. Hulpverleners en mentoren die het werken aan de toekomst van de jongeren als een belangrijke taak zien, definiëren hun rol in zo'n geval als 'klushulp' of 'pinautomaat'.

In de praktijk blijkt de focus op de toekomst en ook de ondersteuningsbehoefte op de verschillende leefgebieden per jongere te verschillen.

Aanbevelingen over het warme netwerk

- Aanbevolen wordt om de taakverdeling tussen de leden van het warme netwerk aan het begin van een traject goed af te stemmen, zodat duidelijk is waarvoor de jongere bij wie terecht kan. De casusregisseur moet goed op de hoogte zijn van de ontwikkelingen op de verschillende leefgebieden.
- Aanbevolen wordt de stabiliteit en continuïteit van de warme netwerken zo veel als mogelijk te waarborgen en de wisseling van begeleiders te beperken. Zo mogelijk kan hiermee rekening gehouden worden in de selectie van hulpverleners en mentoren.
- Aanbevolen wordt om tijdens het proces van hulpverlening en mentoring, afhankelijk van de mogelijkheden van de jongere, aandacht te hebben voor het ontwikkelen van een toekomstperspectief en hierover met de jongere in gesprek te blijven. Het introduceren van een instrument dat jongeren ondersteunt om een eigen mening te ontwikkelen over wat zij willen met hun leven en toekomst en op basis daarvan eigen doelen en een actieplan op te stellen, kan daarbij behulpzaam zijn. Dit om de eigen regie van de jongeren te stimuleren en te ondersteunen. Een voorbeeld van een dergelijke methodiek is te vinden op <https://st-raw.nl/mijn-pad-jongeren-zelfstandigheid>. Voorwaarde is dat de deelnemende jongeren, de professionals en mentoren hiervoor openstaan en bereid en in staat zijn om volgens de methode te werken en op hun eigen handelen te reflecteren.
- Aan de leden van het warme netwerk, met name de casusregisseur, wordt aanbevolen om samen met de jongeren realistische doelen te stellen, zowel voor de korte als lange termijn. Het vastleggen van doelen brengt de ontwikkeling van de jongeren in beeld en maakt reflectie mogelijk. Wanneer een jongere een doel behaalt, geeft dit bovendien een boost aan het zelfvertrouwen.
- Opvallend is dat het voor een aantal jongeren in de praktijk lastig blijkt om een zinvolle dagbesteding in de zin van een opleiding en/of baan te vinden. In het traject is de aandacht in het begin vooral gevestigd op het woonbaar maken van het huis. Geadviseerd wordt om gedurende het traject op een eerder moment aandacht te besteden aan het zoeken van een zinvolle dagbesteding en ondersteuning bij mentale problemen. Dit draagt bij aan het ontwikkelen van het toekomstperspectief van de jongere.

Reflectie en empowerment

Gedurende het eerste projectjaar zijn de jongeren vier keer geïnterviewd. Tijdens deze gesprekken zijn zij gevraagd naar hun ervaringen in de aanloop naar projectdeelname, met het zelfstandig wonen, hun financiële situatie, gezondheid, welzijn en toekomstverwachtingen. De jongeren bleken steeds bereid tot een gesprek en gaven aan het contact met de interviewer op prijs te stellen. Zij vonden het prettig om van tijd tot tijd terug te kijken en te benoemen wat in de afgelopen periode goed gegaan was en waar ze tegenaan liepen. Door deze gesprekken werden zij zich bewust van de stappen die zij al gemaakt hadden en konden zij reflecteren over het vervolg, hun dromen, wensen en verwachtingen. Zonder dat dit vooraf zo was ingezet, droegen de interviews bij aan meer zelfbewustzijn, het ervaren van eigen kracht en een gevoel van trots.

Tijdens de afsluitende gesprekken gaven verschillende jongeren blijk van hun dankbaarheid voor de kansen die zij hebben gekregen door hun deelname aan Project 010. Zij zouden dit ook gunnen aan andere Rotterdamse jongeren die dakloos zijn of dreigen te worden.

Aanbevelingen over empowerment

- Aanbevolen wordt om reflectie van jongeren op hun eigen proces structureel onderdeel te maken van het programma en te onderzoeken hoe dit het beste geïmplementeerd kan worden: op vrijwillige basis, onder begeleiding van een (ervarings)deskundige.
- Aanbevolen wordt om te onderzoeken in hoeverre jongeren die hebben deelgenomen aan Project 010 en die een evenwichtige situatie hebben bereikt, ingezet willen worden als ervaringsdeskundige voor nieuwe deelnemers (peer-to-peer-ondersteuning).

Colofon

Vanwege privacy redenen zijn alle namen van personen in het document gefingeerd.

Tekst: Dave Bruggeling en Laura Hoekstra, onderzoekers afdeling OBI
(Onderzoek Business Intelligence), gemeente Rotterdam, www.onderzoek010.nl

Concept en vormgeving: Awareness+zootz

Illustraties: Wendy Steenks (Awareness+zootz)